ХОАСТАМ ХИЛБА ОКТЯБРА!

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 7 НОЯБРЬ, 1985 ШУ. ★ № 134 (7169). ★ Мах 3 кеп.

СовгIат даькъала х и л д а!

СССР Министрий Советерча а Профессиональни Союзий Ерригсоюзни Центральни Советерча а Iилмаи техникан даькъе Ленински а СССР Паччахьалкхен а премешта йолча Комитета предложенега а хьежа, КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои, «1985 шера къахьегаме Iалаьмате доккхий хIамаш карагIдаларах Ерригсоюзни социалистически яхье хьалхалаттарашта СССР Паччахьалкхен премеш хьожаярах» бола соцам тIаийцаб.

Къахьегаме Iалаьмате доккхий хIамаш карагIдаларахи, нах чубаха цIеноша социально-бытовой гIулакхашта эша объекташ а хьалъяра эффективности дикали лакхъеча шийгара доккха дакъа юкъедахьарахи СССР Паччахьалкхен преми еннай ХАДЖИЕВ Шамсудина — Нохч-ГIалгIай гIишлош яра управлене № 2 йолча гIишлои-монтажни управлене комплексни бригада бригадира.

ЙОККХА КОТАЛО

Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза механизатора Кодзоев Бахьаудина кулгалдеча звенос дIедехача шера 200 гектарах хIаране тIара 106,3 центнер фуалъяьхка хьажкIаш яьхар, республике яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг а йоаккхаш.

Цох кхоачам бинзар опыт йолча механизаторо. КПСС обкоме хиннача республика хьалхалаттача хьажкIаш кхееча звеньевой совещане Кодзоев Бахьаудина дош делар укх шера 200 гектарах хIаране тIара 110 центнер фуалъяьхка хьажкIаш яха.

Кхоачашдаьд механизатора из доккха декхарI ХIара гектара тIара 113,9 центнер хьажкIаш чуийцай. Из республика рекорд я.

Мишта вIаштIехьдаьннад Кодзоева звеной ишта лакха кьувкъам хьалхебе? Лоацца аьлча, Iилма - технически прогресса карагIдаьнна дикадараш балха юкъе а доаладеш боккха теркам тIабахийтаб интенсивни технологе дIа ма деххара дерриге балхаш агротехнически дикагIча ханашка чакхдахара. ХIаьта къаьстта йоакхо ю цо, органически, минеральни удобренешца кхаьхьидара.

Иштта боккха толам баьккха дезлу Октябра цIей коммуниста Кодзоев Госпой Бахьаудина.

С. АУШЕВ.

КХОАЧАШЪЯЬЙ ПЯТИЛЕТКА

Республика шурий промышленноста объединене 6 ноябре кхоачашъяьй цхьайтталагIча пятилетка планаш. Ер шу чакхдалалехьа кхы тIа арахецаргья 2 миллиони 700 эзари сома маьха продукци, е вешта аьлча 280 тонн шура, 420 тонн даьтта, 260 тонн нахча.

Къахьегама овсарле лакхъяра чотах тIаккхийттай 60 процент продукци. ХIаьта объединене предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье дикагIа къахьийгад С. Бачаева кулгалдеча Наурски завода коллективо. Август бетта денз шийтталагIча пятилетка чотагIа болх беш я из.

Объединене предприятешкара 89 процент хулеш бола болхлой бригадни хьисапе къахьегаш ба. Царна юкъе къаьстта белгалбаьннаб Доценко Елена, Бузуртанов Бек-Хан, Семиненко Валентина, кхыбараш. Цхьа ди дIадахийтац цар шоай балха нормаш 20—30 процент тIеккхоачаш ца еш.

ЦхьайтталагIча пятилетка шерашка, Iилма - технически прогресса карагIдаьнна кердадараш, юкъе а доаладеш, производства эффективность лакхъяра, технически база дегIайоалаяра керда оборудовани оттаяра 1,6 миллион сом а дохийташ, капитальни объекташ хьалъеча 2,5 миллион сом ахча дIадахийтад.

Цо таро хулийт шийтталагIча пятилетка шерашка мехка Кхачан программа кхоачашъеча кхы а доккхагIа дакъа юкъедахьа.

Е. РОЖИН,
шурий промышленноста объединене начальника заместитель.

ЧАХКИЕВ Капитон

Октябра цIейга

Даьхе,
Балийха хьо якха аьнна,
Нохчий-гIалгIай а
ЦIена цIий мийзнад.
Iаьржа бийса
Хьона тIера яьнна
ГIоза шераш
Дукха дIадахад.
Хьайна тIерча балаи
Беза кхера.
Ленина товгIаца лоалабеш,
Iа хьайийлай
Коммунизман эра.
Парти я хьа
Нийса баьччал деш.
Хьо, са мехкал,
НизболашагIа цхьаьккха
Лаьттаи букъ тIа
Кхы мокк болаш бац.

Хьона кхераме дац
Цхьанкха аькха.
Бокъо хьа я.
Хоарцо хьоца яц.
Капитала даьшца
Нийсхо къувсаш.
ХIанз а
Мукъабаланза ба нах.
Аз санна, хьо
Тахан даькъала бувцаш,
Фордал дехьа
Миллионаш бах.
ТIема духьалара
Машара хьа байракх,
Бе йолларгья
Массе адамо.
Эшапулга фуд ца ховш,
Из майра
ДIачаккхъяргья.

Маьлха ала мо.
Хьо, са Даьхе.
Мукъаяккха аьнна,
ЦIена цIий
Са даьша мехкадаьд,
Iаьржа бийса
Хьона тIераяьнна,
ГIоза шераш
Дукха дIадахад.
Сона карах
Iа фу даьннад яхе.
Аз хьо ювцаш
Яьй иллеех тов.
Даькъала дувцаш.
Ва са турпала Даьхе,
Iа хьалдотта
Коммунизман гIов.
ДуIаи духьала
Уьттабаьб аз накха
Хьо бахьан.
Бахьан долаш хьа сий.
Доа ца дарна
Тхоашка ихаьча дакъа.
Тхоаш бахьан
Iа мехкадаь хьай цIий.

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

1985 ш. 7 ноябрь. № 273 г. Москва.

Новкъостий салтийи матросаши, сержанташ а, старшинаш а!

Новкъостий прапорщикаши мичманаши!

Новкъостий эпсараш, инаралаш, адмиралаш!

Новкъостий СССР Герзашцарча Низий ветеранаш!

Тахан советски халкъо, Эскареи, Флотеи тIемахоша, социалистически содружества мехкий халкъаша, дерригача прогрессивни адамаша белгалдоаккх Сийлахьйоккхача Октябрьски социалистически революце 68 шу дизар. Цу дезача денна советски нах накъаболх парте XXVII съезда еча кийчоно чIоагIа политически къахьегамеи хьинар айдаьча хьалашка.

Эскареи Флотеи тIемахоша чIоагIа деташ гIоздаьнна а болаш тIаэц КПСС ЦК октябрьски (1985 ш.) Пленумо могадаь съезда хьалхара парте документаш. Уж документаш корта а болаш творчески дувцаро, Коммунистически парте съезда сийна яьржача социалистически яхьо къаьгта хьахьокх советски наха партеи паччахьалкхен чуреи арахьареи политика массава а раьза волаш могаешии хьаллоацаши хилар, мохк социально - экономически дегIабоагIилга сиxдара, Iилма - технически прогресс сихъяра, дисциплинеи порядоки чIоагIъяра тIаберзабаьникъ чакхбоакхача шоай дакъа юкъедахьа чIоагIа лаьрхIа уж хилар.

Шийна карагIдаьннарех доккхал де бокъо йолаш да советски халкъ. ДIадахача шерашка боккха гIа баьккхаб промышленность, юрта боахам, Iилмеи культуреи дегIаккхувлара даькъе. ТIехь-тIехьа дукхагIа лакхлу халкъа хьал-торо. Вай халкъа боахам дIахо айбара доккхий мулаш белгалдаьд 1986—1990 шерашкеи 2000-ча шерага кхаччалца йолча юкъаи СССР экономически социальни дегIайоалаяра Керттерча достамий проекта тIа. Уж чакхдахаро Iалашдергда экономика дегIайоалаяра дикалга диллача керда бола боарам лакхбелга, къахьегамхошта эшача материальни культурни хIамащца тIехь-тIехьа биззагIа царна кхоачам белга, мехка оборонни нез дIахо чIоагIбелга.

Советски наха шаьра кхета таду, империализма, эгтара хьалха американскичун, реакциони гIозарий фуннагIа-моллагIа даь а СССР-цара тIема совле якка цу даькъе ударни космически средстваш хьаяра наькъаца а, уйла хиларах цIенкашта тIема кхерам тIабесса хилар.

Америка ВIашагIкхийттача Штаташа, шоай цхьоагIонхоша хьал а лоацаш, тIехь-тIехьа сийдеш хьаду герзаш, ондайоах шоай ракетно - ядерни потенциал. Чакхйоаккхаш я шоаех доалача зуламга диллача дуккха адам цхьатарра хIалакдеча герзага дIакхоачаш дола массазарча герзий керда тайпаш хьадара программа.

Ленински арахьарча политика принципашта тешаме йолча Коммунистически парте цу хьалашка де йиш йолаш мел дола хIама ду тIом ца хилийтара, сихдаь хьадеш латта герзаш юхакъовлара, разрядкана юха тIадахара, халкъашта юкъера тешам чIоагIбараи машаре цхьана гIулакхаш леладараи. Цунна тIаерзаяь я укх тIеххьарча хана вай мехко кхайкаьерда йоккхий машара инициативаш.

Конструктивни чIоагIеев машара политика чакх а йоахаш, КПСС-ой Советски правительствай диноа дарг мел доацар ду мехка оборонни низ чIоагIбара, СССР Герзашцарча Низий тIема кийчо лакхъяра. Партенев халкъаи боарам боацаш чIоагIа мутIахьа болча эскарев флотеи тIемахоша тIатеIIа Iомаю шоаех тийша шоашка дIаенна тIема техникеи герзи, эргайоахаш тоаю лаьттан тIара, фегара, форда тIара тIема говзал, лела а ю, еба а ю, сийлахьа революциони, тIема, къахьегама традицеш. Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений эскарий тIемахоша цхьаи мугIаре а этта фе латт уж социализмана карагIдаьннараш лорадеш, моллагIча агрессора хIалаквеш хIама тоха массаза а кийча ба.

Новкъостий Эскареи Флотеи тIемахой!

Новкъостий Советски Герзашцарча Низий ветеранаш!

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 68-гIа шу даькъала дувц аз шун. Эскареи Флотеи лични составо тIемеи политически кийчоне, тIема говзал лакхъеча, дисциплина чIоагIъеча, советски халкъа карагIдаьнна сийлахь доккхий хIамаш лораде массаза а кийча хилара даькъе дIахо толамаш дахар лов сона.

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 68 шу дизар белгалдаьккхар духьа аз приказ ду:

Тахан 7 ноябре, моттигерча ханах 21 сахьат даьлча, вай Даьхен столице город-турпал Москве, союзни республикай столицашка, турпалча городашка Ленинграде, Волгограде, Одессе, Севастополе, Новороссийске, Керче, Туле, Смоленске, Мурманске, турпалча крепосте Бресте, хIаьта иштта городашка Калининграде, Львове, Ростове-на-Дону, Куйбышеве, Свердловске, Новосибирске, Чите, Хабаровске, Владивостоке, Североморске цIей дездеш ткъаь итт артиллерийски залпаца артиллерийски салют яла.

Даькъала хилда Сийлахьйоккхача Октябрьски социалистически революце 68 шу!

Даькъала хилда денал дола СССР Герзашцара Низаш!

Сийле хийла Советски Союза Коммунистически парте — ерригa вай коталонаш яхара деташ урауеттадечун а уж йоахилга вIаштIехьдоахачун а!

СССР оборона министр
Советски Союза Маршал
С. СОКОЛОВ.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

КПСС обкома бюро, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежай Нохч - ГIалгIайчен городий, районий, къахьегама коллективашта юкъе «КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декадаI» яхача девизагIа съезда хьалхарча социалистически яхьа шоллагIча этапа — Сийлахь-боккхача Октябра 68 шу дизара хетаьча этапа итогашка.

КПСС ЦК апрельски октябрьски (1985 ш.) Пленумий решенеш кхоачаш а еш, парте XXVII съезда сийленца накъабахара, пятилетка толаме кхоачашъяра шорра социалистически яхь йоаржаьй республика къахьегамхоша. Промышленноста къахьегамхоша ханал хьалха, 28 октябре, рапорт деннад продукци маьхала яккхареи дукхагIйола изделеш арахецареи 1985 шера итт бетта производственни программа кхоачашъярах. ПланагIа лаьрхIачул совгIа маьхала яьккхай 23 миллион совгIа сома маьхера тайп-тайпара продукци.

Планаши социалистически декхараши кхоачашдеча эггара лакхагIа производственни хьокхамаш дахарах КПСС обкома бюрос, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома соцам баьб хьожае дIахора моттигаш:

РАЙОНАШТА ЮКЪЕ:
ХЬАЛХАРА МОТТИГ

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх а луш, республикански сийлен Улга тIа яхьа

ВЕДЕНСКИ РАЙОН;

ШОЛЛАГIА МОТТИГ

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота а луш, республикански сийлен Улга тIа яхьа

УРУС-МАРТАНОВСКИ РАЙОН;

КХОАЛАГIА МОТТИГ

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен диплом а луш, республикански сийлен Улга тIа яхьа

НАДТЕРЕЧНИ РАЙОН;

ПРОИЗВОДСТВЕННИ IИЛМАН-ПРОИЗВОДСТВЕННИ ОБЪЕДИНЕНЕШТА ЮКЪЕ:
ХЬАЛХАРА МОТТИГ

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх а луш, республикански сийлен Улга тIа яхьа:

СССР 60 шу дизара цIерагIа йола «Оргтехника» яха грозненски производственни объединени;
«Грознефть» объединени;
шурий промышленноста объединени;
«Грозтрубопроводстрой» трест.

ШОЛЛАГIА МОТТИГ

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота а луш, республикански сийлен Улга тIа яхьа:

«Промавтоматика» яха Iилман - производственни объединени;
«Чечингазстрой» трест.

КХОАЛАГIА МОТТИГ

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен диплом а луш, республикански сийлен Улга тIа яхьа:

«Аргунводпром» производственни объединени;
«Грознефтехимремстрой» трест.

ПРОИЗВОДСТВЕННИ КОЛЛЕКТИВАШТА ЮКЪЕ:
ХЬАЛХАРА МОТТИГ

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх а луш, республикански сийлен Улга тIа яхьа:

«Старогрознефть» мехкдаьттен гази йоаха управлени;
СССР 50 шу дизара цIерагIа йола Грозненски химически завод;
«Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни завод;
дулха комбинат;
сигнализацеи бувзамеи Грозненски дистанци;
№ 7 йолча специализировании треста Грозненски монтажни управлени;
Нохч-ГIалгIай гIишлои управлене № 7 йола гIишлои-монтажни управлени;
Нохч-ГIалгIай карьероуправлени;
ГрозНИИ институт;
«Автоспецоборудование» яха опытно-экспериментальни завод.

ШОЛЛАГIА МОТТИГ

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома, Сийлен грамота а луш, республикански сийлен Улга тIа яхьа:

«Грознефтегаз» НГУ;
Грозненски бурув тохара балхий управлени;
Гудермесски медицински инструментий завод;
Грозненски ремонтно - механически завод;
«Чечингсельстрой» треста ПМК-1066;
«Чечениигушводстрой» гIишлои управлене ПМК-6;
Грозненски ремонтно - механически предприяти;
макаронни фабрика.

КХОАЛАГIА МОТТИГ

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен диплом а луш, республикански сийлен Улга тIа яхьа:

«Октябрьски бурув тохара балхий управлени;
«Октябрьнефть» мехкдаьттен гази йоаха управлени;
«Грознефтеоргсинтез» объединене производственно - товарни контора;
электромеханически завод;
«Нефтехимзапчасть» яха грозненски завод;
кондитерски фабрика;
«Межлесхоз» объединени;
«Чеченингушвино» объединене ПМК-2;
«СевКавсовхозмонтаж» треста спец-ПМК-661;
«Чечениигушводстрой» гIишлои управлене Аргунски ЖБИ завод;
№ 3 йола маьхк ю завод.

КПСС обкома бюрос, Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома соцам баьб хьайбай продукташ яхараи кийчъяраи районашта, колхозашта, совхозашта, юкъе яьржача съезда хьалхарча социалистически яхье шоллагIча этапа итогех.

«КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декадаI» яхача девизах социалистически яхь йоаржаяь КПСС XXVII съезда яха ма йоагIара накъаяхаро къахьегача дуккхача районаша, колхозаша, совхозаша, хьайбай фермаша, бригадаша, хьайбай боахаме хьалхалаттача болхлоша дика хьокхамаш даькад.

БIарчча республика хьайцача 10 бетта 1985 шера шура кийчъяра план кхоачашъяьй 89 процент, дулх — 71, фуаш — 88, тха — 93 процент. 1984 шера цу юкъа аьккхачунца нийсйича шура тIаккхийттай 2 процент. Алсамъяьннай кIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура, кIезигагIа тIерадувл хьайбаш.

«КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декадаI» яхача девизах Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцена хетаьча съезда хьалхарча шоллагIча этапах 1985 шера 10 бетта хьайбай продукташ дукхагIа яхараи кийчъяраи белаьча республикански социалистически яхьа итогашка а хьежа, КПСС обкома бюрос, Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо котъаьннараш а лаьрхIа республикански сийлен Улга тIа а йоахаш хьожаяьй:

ХЬАЛХАРА МОТТИГ

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх а луш

НАЗРАНОВСКИ РАЙОНА;

ШОЛЛАГIА МОТТИГ

«КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декадаI» яхача девизах «Социалистически яхье хьалхле яьккхар» яха Сийлен грамота а луш

ГУДЕРМЕССКИ РАЙОНА;

КХОАЛАГIА МОТТИГ

«КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декадаI» яхача девизах «Социалистически яхье хьалхле яьккхар» яха Сийлен диплом а луш.

НОЖАЙ-ЮРТОВСКИ РАЙОНА.

Хьайбай продукци кийчъяра планаш кхоачашъеча 1985 шера 10 бетта эггара лакхагIа хьокхамаш а даьха боахамашта юкъе яьржача социалистически яхье котъаьннараш а лаьрхIа КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамоташ еннай:

Сунженски района **XX партсъезда цIерагIча** колхоза;
Веденски района **Орджоникидзе цIерагIча** колхоза;
Надтеречни района **«Гвардейский»** совхоза;
Грозненски района **«Агагинский»** совхоза;
Назрановски района **«40 лет Октября»** яхача совхоза;
Шелковской района **«Каргалинский»** совхоза;
Назрановски района **«Назрановский»** совхоза;
Гудермесски района **«Правда»** яхача совхоза;
Шалински района **«Московский»** совхоза;
Наурски района **«Победа»** яхача совхоза;
Ачхой-Мартановски района **«Лермонтовский»** совхоза.

КРЕМЛЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ ЗАСЕДАНИ

Дерригдуненеи исторе чухь эргало яь событи а хинна дIаэттай Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революци. Ленина парте кулгалца яьча цо белгалбаьб дуне дегIадара генеральни достами керттера тенденцеши. Сийлахь - боккхача Октябро юхьиг дIайолаяьй юхакъовлалургIйоацача процесса — капитализм кердача коммунистически формацеца хувцара.

Дегаш айденна а цIейво гIозбаьха а болаш баьхкар столицерча предприятей хьалхалаттараш, парте, тIема, къахьегама ветеранаш, Iилмаи культураи деятелаш, Советски Эскареи ТIема-Форда Флотеи тIемахой, Подмосковьерча къахьегамхой викалаш 6 ноябре съездий Кремлевски дворецe. Сийлахь - боккхача Октябра 68 шу дизара хетаьь халкъа депутатий Московски городской Советеи КПСС Московски городской комитетеи торжественни заседани хилар укхаза.

ДIаьхдаь чIоагIа тIоараш детташ тIайийцар заседане доакъашхоша новкъостий **М. С. Горбачев, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, В. В. Гришин, А. А. Громыко, Е. К. Лигачев, Н. И. Рыжков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, С. Л. Соколов, Н. В. Талызин, Б. Н. Ельцин, Л. Н. Зайков, М. В. Зимянин, И. В. Капитонов, В. П. Никонов, К. В. Русанов.**

Иштта президиуме бар — Эфиопе Болхлой парте ЦК Генеральни секретарь, Социалистически Эфиопе ханна йолча тIема административни Совета председатель Менгисту Хайле Мариам, ФРЕЛИМО парте ЦК Политбюро член, секретарь, Мозамбика Халкъа Республика кхыча мехнашцарча гIулакхий министр Ж. Чиссано,

Зале ба дуккха доазол дехьара хьаьший, кхыча мехкий дипломаташ.

Торжественни заседани хьайийлар Моссовета исполкома председатела В. Ф. Промыслова.

Заседане членаша безаме тIайийцар «Октябра байракха кIал — социализм эргаьккха тоаяра кердача рубежашка» яха доклад ль КПСС ЦК Политбюро член, СССР Паччахьалкхен кхерамзлеи комитета председатель В. М. Чебриков.

ЧIоагIа уйла тIаяхийта ладийгаIр докладага, дIаьхдаь деттача тIоараша цкъа санна дуккхаза а юкъагIъяьхар из.

• • •

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 68-гIа шу дизара хетаь торжественни заседанеш хиннай иштта союзни республикай столицашка, мехкарча кхыча городашка.

(ТАСС).

Кхомбар — рузкъа дебадар

ХIаране декхар

Берий дувхар: кочамаш, халаташ, сарафанаш тегаш я тха комсомольско-кагирхой бригада. Из лоархIаме декхар ма дарра кхоачашдеш хьайоагIача коллектива юкъе хIанзале пхе шера план кхоачашъяь, 1986 шера чотагIа къахьегаш бола хIамаш тегараш кIезига бац. Царех ба Париева ПаьтIамат, Хаджимурадова Аймани, Мачукиева Аьсет, Ильясова Рая, кхыбараш.

Цунца цхьана оаха даим йоакхо ю тай ма хулла дукхагIа кходара. Цхьечар ала терлу, из-м лоадам боаца хIама ма дий, аьнна. ХIаьта, даим цунца болх беш волчоа мара бокъонца бола цун хам ховргбац. Масала, поставщикаша ханнахьа из хьедайта вIаштIехьа ца доаһаш гейча, хIама тега йиш йовцаш болхлой бусаш йола моттигаш а нийслу.

Бакъда, къахьегам юкъагIбалар кхера везац хьалхагIе а кходаь тай хуле. Тха бригада укх тIеххьарча хана хIарамена тIа шишша бIаь метр тай доаллаш йола 545 вординг кхояьй. Цунца бригада хийцца шин дийнахьа къахьегаргда укх шера.

Из де мишта вIаштIехьдаьннад! Къайле йолаш хIама дац укхаза. Кулггоязал лакха йолча мехкараша шоаш къахьегача оборудованена ҳан-ханнахьа даьтта а хьокхаш, лерттIа Iунал ду, цо барзкъа тегача хана ка а етташ тай хедадац.

Массе хIаман хьурмат де гIерташ хуле, цхьаннахьа гIолла пайда ца боалаш дисац. Эшар хIама дац, хIара къахьегамхо из ловш хилар мара.

Р. ЦОРОЕВА,
Грозненски швейно-производственни объединене № 2 йолча цеха хIамаш тегар.

Бехктокхам кхетабеш

Тха керттера декхар да авари хургйоацаш дуккхача вагонех латта составаш графиках лелаяр. Из гIулакх аттачарех дац. Бакъда, локомотивни депо барт-цхьоагIо йолча машинистий коллектив цу декхарех дика лоархIаю. Цунах дола къаьгга масал да укх тIеххьарча хана тха депо машинистий бехкагIа цхьа авари ца хинна хилар.

Иштта дика къахьегача машинисташа тахан ворхI бIаь эзар совгIа киловатт-сахьат электроэнергии 1650 тони дизельни довгори кходаьд.

Из болх беча хьинаре дакъа юкъекхухьаш хиларца белгалбаьннаб йоккха балха опыт йола машинисташ Б. Селиджиев, В. Каширин, Ж. Садаев, А. Меркулов, кхыбараш.

Цу лоархIамеча гIулакха юстара со а лаьттавац, аз таханарча дийнахьа нийс эзарей бархI бIаьи киловатт-сахьат электроэнергии а пхи тонн гаргга дизельни доагор а кходаьд. Аз кходаьр Грознера Дербенте ши рейс ялла хургда.

Уж толамаш дахара машиниста ха деза поезд тайжжа дIайолаялийта, кIезига хинна а мухале йолча участке ший низах яхийта.

Лоацца аьлча, шийх тийша долча хIаман лерттIа доал де деза хIаране. ТIаккха аьттув баргхиларах шеко яц.

В. МАГОМАДОВ,
Грозненски локомотивни депо машинист.

КЕРТТЕРА ЛОСТАМ

ХIаман кхоми хьурмати дар мохк бIаьхий бара хилийза даргдоацар, ерригача партен халкъен декхар санна белгалдаьккхад КПСС ЦК тIеххьарча установкашка. Из ший юкъметтера гIулакх лерхIаш я тха районни партийни организаци. Из бакъдара кхоачам ба боахама органаш цу гIулакха оарцагIъяьха ца Iеш, еррига кхыйола тIахьожам лоаттабу звеньяш: депутаташ, халкъа тIахьожамхой, комсомольски прожектористаш, администраце гIулакхашта тIахьожам лоаттабу комиссеш, рационализатораш изобретателаш, общественни организацей активисташ цу хьакъехьа шоаш ка доагIар деш хулга Iалашде гIерт предприятей, объединеней партийни комитеташ, коммунисташ.

Района дуккхача предприятешка из гIулакх корта болаш леладар духьа хьалда анализ а яь, йIаьххача хана лаьрхIа программаш тIанийцай. Кхомбареи хьурмат дареи даькъе йолча таронашта хьалхxе бе боагIа тохкам а бaь, из гIулакх цхьан кога тIа даккхара дика аьттув болаш хIама хилар района предприятеша шера шин дийнахьа алхха кхояь энерги, доагор, Iы мара дIа ца йохийташ болх бергба, аьнна шоашта кхы тIа а социалистически декхараш тIаэцарах. Дуккхача къахьегама коллективашка балха практике дIачIоагIденнад болхлой кхомбара лицевой счеташ юкъекхувлилга.

Хьожаргда вай цу тайпара болам эггара хьалхарчарца хьаллаьцача «Грознефть» объединене из гIулакх мишта оттадаьд. Укхаза хIаман хьурмат дара режим чIоагIъяра тIаберзабаь болх. Ший хьалда лостам болаш хилийтара вIашагIъехкай лаьрххIа служба подразделенеши. Iилма-тохкама институташца айхха бувзам а лоаттабеш, материалаш, доагор, электроэнерги дIаухийтилга Iилман ларда тIа оттаде гIерт. Иштта, укх пятилеткагIа технологически процессаш чакхйоахача хана совлеи довш хинна мехкдаьтта 0,02, газ 1,3 процент кIезигагIа хилийта кaьннай, кхояьй 35,1 миллион киловатт-сахьат электрически 34 эзар гигакалори йIовхалей энерги.

Цу даькъе дукха пайдане хIамаш карагIдаьннад «Оргтехника» объединене. Грозненски опытно-экспериментальни завода, цхьайолча кхыча коллективашта.

Цо йиш хилийтай хIанзале 15 предприяте коллективага кхоаьраш мара ресурсаш дIа ца ухийташ цхьан дийнахьа болх байта, 900 эзар тонн мухь дIа-юха бахьа, 125 эзар сома маьха продукци кийчъяйта.

Бакъда, хIара предприяте кхомбара йолча таронаша хьахьокх цу даькъе динза дисараш кхы а доккхагIа хилар.

Ресурсай деррига тайпаш кходеш санна, лоархIаме хIама да кхы тIа хIама дIадахийта ца дезача таронех а ма могга дикагIа пайда эцилга, вешта аьлча, болх дикагIа вIаштIехьбаккхарей дисциплина чIоагIъярей чотагIа продукци арахецилга алсамдаккхар, из дикагIа хилийтар. Пятилетка дIайолаеннача хана денз района предприятешка чакхъяьккхай 400 совгIа организационно-технически мероприяти, цар условно мукъавалийтав 520 сав.

Болхлой моттигашка аттестаци яра гIулакх чIоагIа хьаштдолаш чакхдаьккхар «Оргтехника» объединене. Соахка цига массанахьа инвентаризаци йир. Ши эзар гаргга йолча болхлой моттигех кхоалагIа хIана лаац, аьнна долча даькъан аттестаци елга. цу гIулакха тIахьожам бераш а белхлой шоаш а раьза болаш йистедаьлар. Иштта, болх бир бахьан долаш чIоагIа хоатташ дола товараш арахецача цеха балха дукха кердa технически хIамаш юкъедоаладир. Цу дерригено аьттув баьккхар мухь тIаботташ, Iобоаккхаш, транспортно-складской балхаш механизмашцеи машинашцеи деда 78,6 процентага дIакхоачаде, дукха рузкъа кходе.

Боахама механизм тоаяра, совлен йоаю ха, рузкъа материалаш кIезигъяра боккхача лоархIаме да хIанз вай цхьайолча предприятешка балхацара безам совбаккхарaи материально-технически Iалашо елга тоадарах тIадерзадаь чаккхдоаха гIулакхаш. Цу наькъ тIа яьннача «Оргтехника» объединене коллективана карагIдаьннад продукцеа дIадодар 3 процент кIезигде. Цу гIулакхо экономически стимулировани яра фонд 1984 шера хинначунца нийсйича 120 эзар сом совъяьккхай, ИТР-а лаьрхIар — 25 процент.

ХIанз, парте керттерча форума накъабаха беррига советски нах кийчлуча хана, массанахьа тIадоагIача шера а ерригача пятилеткана а лаьрхIа планаш социалистически декхараш кийчдеш латт. Из деча хана хIара предприяте кулгалхочо керттера лархIа дезар фуд аьлча, из да производствана интенсивни дегIаахара эша хьалаш Iалашдара йоакхо елга. Хьаэцаргья вай, цун алхха цхьа оагIув, ГРМЗ, «Трансмаш» заводе, «Терек» объединене дукха мошносташ я пайда ца эцаш латташ. Укхаза а цхьаццайолча кхыча а моттигашка лерттIа лелаяц кхомбара режим, лоха я производства культура, кулг-кара деча балхий боарам 40—50 процента дIакхоач, балха процесса кIоарга анализ йиц, из тоаяра эша наькъаш лехац.

Бухсоцаш хьахур доккхагIа хилийтарах фу аргда, нагахьа санна станочни парки производства майдаши шер а еш, арахецача продукце боарам хоалуш тIакхеташ ца хилча, тIаккха фондаши фондоотдачеи лакхлулга вIаши тарде йиш йоацаш эргаш хилча. Из вIаштIехьа лархIа йиш йоаца хIама шоай теркама кIал а лоаттадеш, бехке болчаргара доагIар хадданза хьадехаш парторганизацеш ца хуле, дIадохийтача сомах юхахьахур иштта мара хайрен-пайден боацаш дусаргда.

Овлангара денз дIаяккха еза шоай таронашка хьежжа йоаца, вешта аьлча, низкъала йоаца планаш тIанийра практика. Цу даькъе бехк баккха боагIа «Союзавтоматстром», № 3 йолча маьккъеча заводий, «Вторчермет» предприяте кулгалхоех.

Цох ца ховш хинна хIама лархIа йиш йоацилга кхетадеш да. Шоашта цар атта никъ лехилга, шоай таронаш ужж лерттIа йовза, парне духтIа бала сагота боацилга, «кабинетни стилах» къаста цар на ца могилга да из.

ШийттаIагIча пятилетке де лерхIараш хIанзе а шоай дагаккхаба дезаш болчар хьалхарча метте уттаде деза производства боарами къахьегама овсарлен 4 процентал кIезигагIа йоацаш лакхъяла езилга, тIехдика продукци дикка дукхагIа, кхоми хьурмати дара болх чIоагIбелга, наха чIоагIа хоатташ дола товараш дукхагIа а дикагIа а, ассортимент шерагIа болаш хилийта доагIилга.

Х. ДЗЕИТОВ,
парте Старопромысловски райкома секретарь.

Пятилетка кхоачашъяьраша дувц

И. РОМАНОВ,
Малгобекски бурув тохара балхий управлене № 21-Харабиджи яхача буровой начальник.

ТАХАНАРЧА цIейна сийленца накъадахкара доккхий декхараш тIанийцадар аз кулгалдеча буровой коллективо — 7-ча ноябрга кхачалехьа пхе шера план кхоачашъе. Тха дош чIоагIа хиннад! Укх шера 21 октябре рапорт делар оаха цхьайтталагIча пятилетка задани тIеххоачашъярах. ХIанзле шийтталагIча пятилетка чотагIа техад 125 метр бурув.

Ер пятилетка йолаелча денз бурув тохарга дIабода мах лохбарах оаха кходаьд 184 эзар сом. Бурув деттача остех, оборудованех, балха ханах бизза пайда эцарах хIара станокаца бетта тохаш дола бурув 250 метрга дIакхоачадаьд планагIа тоха дезаш дар 150 метр мара доацача. Цудухьа вIаштIехьдаьлар тха бурув тохара коммерчески сухала пхе шера задани дуккха а тIеххоачашъе.

Уж толамаш доахача хьалха латтащ я бурув деттараш Ю. К. Минасов, З. А. Баталов керте латтача сменай коллективаш.

Оаха чIоагIа дег тIара къоабал а деш тIанийцар Советски Союза Коммунистически парте Программа Кердача редакце проекта тIара ер дешаш: «...Iилман-технически прогресса эффективность тийша я керттерча фондех дикагIа пайда эцарах...» Уж дешаш ларде а лувцаш, оаха лаьрхIад ер шу чакхдалалехьа пхе шера планал совгIа кхы а 1200 метрал чухьнахьа доацаш бурув тоха.

I. ЛОЛАХОЕВ,
«Назрановский» совхоза Наьсар-Кертерча ферма заведующи, Нохч-ГIалгIай АССР юртбоахама заслуженни болхло.

ЦХЬАЙТТАЛАГIЧА пятилетка планагIа 3060 тонн шура яккха езаш дар тхо. Иззал шура яьккхай ферма коллективо 25 октябрь хьатIаоттaш, Карара шу чакхдалалехьа кхы тIа 157 тонн яккха лерхIаш а да. Из хургда КПСС XXVII съезда оаха лу совгIат.

Из толам боаккхача хьинаре къахьийгад ферма берригача болхлоша. Къаьстта белгалбаьннаб дояркаш Темирханова Маржани Сагова Мареми. Дукха ха я цар шийтталагIча пятилетка чотагIа къахьега. Укх шера нийс бетта хIара Iаттагара 3933 килограмм шура яьккхай Маржана. Цул дукха тIехьайнсаяц Марем а. Сона хетачох, 4500—4700 килограмм йоаккхаргья царех хIаране ер шу чакхдалалехьа.

Царца нийсбала гIерташ хьабоагIа къона дояркаш: Газгиреева Тамара, Темирханова Зарета, Муцольгова Фатима, Могушкова ПаьтIамат, Муцольгова Хеди, Шовлиева Лида, кхыбараш.

Шоай декхараш дика кхоачашду Iаьсий лелачеча Костоева Хьаваси Газгиреева ШириIатеи, скотникаша Могушков Султана, Баркинхоев Аюпа, Могушков Хьажмурда.

Хьайбаш Iангара дахара а цIенхаштта кийчо яьй оаха. ДIоахдаьд кхийш, тоаяьй доакъара цех. Тхо раьза долаш я укх шера Iалашъяь йол, сенаж, силос, доакъара свеклаш. Долче, диза долаш доахан Iангара доахаргда, шура а кIезигйолийтаргъяц.

Хьалъеш латт Грозный. Октябра цIей кердача фусамашка дездергда бIаьш болча дезалаша. Укх сурта тIа шоана гу дукха ха йоацца 8-ча микрорайоне керда хьалдаь цIенош.
А. КАЗАКОВА сурт.

ВАЙ ЗАМАН ХАМ БЕЛАШ!

Дезткъе итт шу дизад са. Дукха хIама дайнад сона. Паччахьа хана цхьаккхе бокъо йоацаш, къе-меца, хиннад вай зIемига хелкъ. БIаьхийча нахагара арендни мах а телеш, лаьттан чIегилгаш иййора къечар. БIаьсти яллалца таацар цигара чуденар. ХIаьта наггахьа коа мара говр-ворда яцар. Цудухьа ялат дIадувш а из чуэцаш а массехк дезал вIашагIа а кхийте, болх бора хIаране участкаш тIа.

Корта халъайбе, саго шийна бакъахьа хетар але, паргIатта дIа-юха ваха йиш йоацаш бар гIалгIай революци хилалехьа. Iаьдал бIаьхийчар оагIув хьаллоацаш дар.

Эрсий мехка болх бе ухача наха цIабаьхкеча дукха дувцар Россе большевикаш баьннаб, уж къеча, цхьаккха бокъо йоацача нахагахьа ба, лаьтта, деррига рузкъа бIаьхий барашкара хье а даьккхе, къеча наха, ахархошта дIадала деза йоах цар, яхаш. Уж мелаш ба хацар тхона, бакъде, цар яхачое раьза-м дар.

Шоаш кердача Iаьдала мел мутIахьа ба вайнаха дIагойтар революци яьнначул тIехьагIа.

Геттара унзара хьал эттар Нохч-ГIалгIайчене 1919 шера. Къоначa Советий мехка духьала тIом бе волавелар кIей инарал Деникин. Цу хана кхийна зIамсаг вар со. Цхьан дийнахьа уназера хоам бера Инаркъе. ХьатIакховчаш паттар Деникина бIу. Наха лоархIаш, сий деш волча Гарданов Тоархо-Хьажас, СоагIапчара, Ачалкхера, Инаркъера нах оарцагIбаьхар, кIайче эскара духьале яра. Сай даьца Эсабеца со а вехар деникинцех лата. Лира тIом лаьттар цу дийнахьа, шоей синош ца кходеш летар кхаь юртара нах. Денал, дизза къонахчал гойтар дуккхача кхалнаха, мехкараша. Окопашка болчарна даа хIаме, хий кхухьар, доарехой довна юкъера арабоахар кхалнаха. Массехказза атака йир тхона моастагIаша, бакъда, ка яланзар цар. Цу тIем тIа Инаркъера 18 саго дIаделар шоай вахар. Царна юкъе вар са да Эсаби а. Тхоай дезалах со цаI мара дийна висавац.

Бакъда, тахан цхьаь вац со. Шийтта дезалхо кхийнав, царех пхиъ воI а волаш. Тахан тха коа моллагIа дика деча хьагуллу са беррига къонгеши мехкарийи, цар бераш. ХIаьта уж 20 да. ХIара дезлхачоа ший никъ корабаьб, массавар а лакхера дешар дийша ва. Эггара зIамагIа йола йоI хIанз дешаш я Орджоникидзерча медицински институте.

Из деррига вайна деннар Советий Iаьдал да.

Сай дезала, цар берий уйла е езаш, вац со, кхоана фу хургда-хьогI царех, аьнна. Са йоакхо елга а шийна дIатIанийцад паччахьалкхено. Аз доккха пенси ийду.

ЗIамагIчарна хадданза хьехар ду аз: шоашка кхаьчача дикан хам белаш, Даьхе бехьанце шоай са дIадала кийча хилалаш, яхаш.

М. БАРХАНОЕВ,
Граждански тIема доакъошхо, цIе партизан.

Вахара хьисап — советски

ДАЬЙ КЪОНАХЧАЛ — ТIЕХЬЕН СИЙЛЕ

— Болхлой династехи дикача нахахи язде безам бале, ДахкильговгIар дезалах язделахь, — аьнна хьехар дир «Электроинструмент» заводерча массехк саго.

Яздича а царгара масал нийцача а пайда баргбоалаш дезал хила а хинна бар уж. Мехка историецара къоасталургдоацаш дувзаденна да цу цIен вахар. Даьша дIадоладаь дика гIулакх ноахаленгара ноахаленга доахаш лорадеш, дебадеш хьабоагIа уж.

Дахкильгов Ахьмада Iалауддин заводе балха воагIача хана йолаш яцар хIанз вайна гуш йола корпусаш. Назрана йистте уллача шаьрача ара вIашагIкхийтача Мальсагова Арсамака, хьалъеча завода директора, аьлар:

— ГIалгIайчен индустре хьалхара предприяти укхаза хьалъергъя вай. Из соцам тIанийцаб Iаьдала моттигерча а центральни а органаша.

Хала дар цох теша. ДукхагIдола вахар лаьттанца дувзаденна хиннача наха хетар низ тоъаргбий-хьогI селла йоккха гIишло хьалъе? Мичара боалабергба болхлой, специалисташ? Цу хана дуккханешта хьалхашка латтар уж хаттараш. Цхьабакъда, Iалауддин тешаш вар завод хьалъергхиларах а цо продукци лургхиларах а. Бовзар цунна доттагIлен низ, ховра мехко хьал ца лоацаш шоаш бутаргбоацилга. Укхаза валехьа дуккхача шерашка болх баьб цо Кокчетавски механически заводе формовщик волаш, цига яйзай болхлой класса барт-цхьоагIо. Цул тIехьагIа шофер, экскаватора машинист хиннав. Массанахьа хиннаб доттагIий, оагIув хьаллаца нах.

Керда гIишло хьалъеча дукха хIама эш. Iалашон отдела кулгалде оттавир Iаладин. Укхаза 1961 шера дIайийцар из парте. Цу гIулакхо кхы а бехктокхам лакхбир цун, хьинар айдир. Ден а бус а болх бора коллективо. Царна эша материалаш цахаддаш лоаттайора Iалауддина кулгалдеча отдело. Лоацчача хана хьалъяьяьлар завод. Из дар 1962 шера 30 сентябре. Iалауддина а ерригача республика а доккха ди дир из.

Цу хана денз дукха хIама хувцаденнад укхаза. Мехка а доазол дехьа а йовзаш я хIанз заводо арахеца продукци — сверлильни а гIишлонотделочни а машинаш, хьахиннай гIалгIай болхлой класс, дуккхача къамех латта барт тайна коллектив.

Iалауддина болх баьб цеха начальник волаш, тIеххьарча шерашка юха а Iалашон отдела начальника заместителалла хьожаваьв из. Атта бац цун болх. Эшар хьатIада Запорожье, Москве, Саратове, кхыча городашка кастаста ваха везаш хул Iалауддин.

ДахкильговгIар дезала шоллагIа дола цIа а хинна дIаэттай завод. Из хьайийллача хьалхарча деношка денз укхаза болх беш я цун сесаг — Макка. Опыт йола слесарь-сборщик, коммунистически къахьегама ударник я из. Предприяте болх беча юкъа паччахьалкхен кхо совгIат деннад цунна. Хьинар долча кхалсага байзаб тIема къахьа чам. Цунна еннай «Сийлахьа-боккхача Даймехка тIема шерашка хьинари денали бIаргадайташ къахьегарах» яха медаль, Ленински юбилейни медаль, кхыдола совгIаташ.

ТIема а къахьегама а совгIаташта уллув я Маккана енна «Материнская слава» яха орден.

Дезалах лаьца ловца боаккхаш оал: «Хьай тIехьено велавовла хьо!». Доккхал де мегаргдолаш дика дезал кхебаьб Iалауддиней Маккасеи — ялх воIи ши йоIи. Вахара школа а хинна дIаэттай царех хIаранена завод. ВоккхагIвола воI Iалихан итт класс чакхъяьккхачул тIехьагIа болх беш хиннав завода сборочни цехе электроинструмента ремонт ю слесарь волаш. Советски Эскаре гIулакх даь ваьлча юха а ший цехе балха венав из.

Заводо еннача рекомендацех Iалихан деша вахар Грознаенски мехкдаьтта институте. Производствени процессашта автоматизации электрификации ю инженераш кийчбеш йола факультет чакхъяьккхай цо. ХIанз цо болх бу пластмассай Алма-Атински производственни объединене керттерча инженера заместитель а волаш.

Заводской проходной гIолла чакхбаьннаб ДахкильговгIар беррига а дезал: Марем, Iамархан, Алисхан, Мадина, Бек-Хан, Асламбек, Зайнап. Царех хIаране дийша а дийша ший вахара никъ лехаб. Марема йистеькккхай ЧИГУ филологически факультет, Iамархана — ГНИ инженерно-гIишлон факультет, Алисхана — Горски юртбоахама институт, Мадинас — Грозненски медучилища, Бек-Хана — Орджоникидзевски художественни училища, Зайнап — ЧИГУ английски мотт Iомабеча факультете дешаш я. Асламбека итт класс а яьккха, заводе шофера болх бу, из а хьатIадоагIача шера деша ваха кийчлуш ва.

— Тхоай низагIа тха вIаштIехьадаргдацар бархI берага дешийта, уж нийсача наькъа тIа баха, — йоах даси наnаси. — Советски Iаьдалах, ленински халкъа политиках хьахинна беркат да из.

Оалаш да: «Дай сий — къонгий рузкъа». Нийса да из. Даьша гойтача масалга, цар луча кхетамга хьежжа хул тIехье а. Советски Iаьдал доаккхача, из чIоагIдеча хьалха лаьттаб Iалаудина дай. Дезала традици йовзара уж хьоаха ца бича баргбац.

Дахкильгов Зоврбика ХьакIаьш — Iалауддина даь-да цIеча партизаний сотне командир хиннав. ЗIамига волаш бIаргадайнад цунна классови довнаш, наьха хьакъах баха цаIаш, къело са ца хьегийташ бола шоллагIбараш.

Герзаща кийчбеннача, шоайла дуккха а дукхагIболча деникинцашта духьала лаьттай ХьакIаьш керте хинна цIе сотни. Низ кIезигбенначул тIехьагIа Серго Орджоникидзе аларах Долакха-Юрти ТIой-Юрти йита а йита, нах тIехьашка баьлча а юртара аравала ца тугаш ший новкъостащца висав сотне командир. КIийленна хувшаш, меттахьа етташ латав из моастагIчох. Бокха хиннаб белогвардейций низ. ТIеххьара а царна кIал висав майра партизан. Таханара сийрда вахар бахьан долаш шек ца воалаш ший са дIа а деннад цо.

Советски Iаьдал чIоагIделча а эгIа-магIа диверсеш йора, активисташ боабора. Бандиташа йийр Iалауддина даь наьна ГIайрбика Кабн — ХьакIаьша сесаг.

— 1942 шера гурахьа дар из, — дагалувц виIий воIа. — Ара дися жа чудоаладе даь наьнаца араваьнна вар со. Уж кора а даь тхо чудоагIаш мичара техар а ца ховш лакхера IотIатехача автоматни очереда йожайир йоккха саг, — йоах цо, — даь-наьна сурта боча бIара а хьежаш.

Мел тохабелча а магaнзар моастагIашта вахар соцаде. Байначарна метта хьалъувттар цар къонгаш. Дас дIаболабаьча наькъагIа чакхваьлар революционера воI — Ахьмад а. Деникинцаша бохабаь мохк юхаметтаоттабеча, гIалгIай къаман культура хьаеча хьалхалаьттарех цаI вар из. Ахьмад инициатор а волаш хьайийллай Назрановски юртбоахама техникум. «Сердало» газета редактор а хиннав из. ТIемеи къахьегамеи сийлен Назрановски музее ухкача документаша тешал ду ший да санна Ахьмад цIе партизан а ГIалгIайче хьалхара комсомолец, коммунист хилара.

Овлан тIара йоагIа буц, оал. Овла цIена болаш цIа да из. Даьша дIадоладаь гIулакх иштта дIахьош ба къонгаш.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ.

СУРТА ТIА: ДахкильговгIар дезал (аьрдехьара аьттехьа) Марем, Макка (нана), Асланбек, Iалауддин (да), Рахьмат (Маккий йиша), Iалихан ший йиIигаца Марамаца. Уралатт: Бек-Хан, Марет (Маккий йиший йоI), Зайнап, Мадина, Алисхан.

ДАЬХЕ ЕЗА IОМАБЕ

Сатийна яц тахан дунен тIа. ТIехь-тIехьагIа дукхагIа хулаш доагIа унзара герзаш, сихбенна уж Iоадеш ба империалисташ. Сийг мара эшац дуне хIалакде. Цудухьа тахан цIаккха а ца хиннача тайпара лоархIаме да машар чIоагIбара тIехьа къовсам лоаттабар, мехка оборонни низ чIоагIбар, кагирхой Даьхен бизза патриоташ болаш хьалкхебар.

Динъ бер да са, царех кхоъ кIаьнк а волаш. ВоккхагIвола Мухьмад соахка гурахьа эскаре гIулакх а даь цIавенав. Даймохк лорабе вахав Назир, ший аргIанга хьежаш ва зIамагIвола Хьусен а.

Къонгаш накъабоахаш дай хана денз, оалаш да: «цIенна эхь вIа ма далаш». Массаза со кхийрар а оаха тхоай цIагIа дийцар а из да. ХIанзалца цIийдала дезаш хIама а нийсденнадац тхоца.

Мухьмад Тюмене хилар эскаре гIулакх деш. Iо цига яьккхача юкъа командоване баркал аьнна мара, бехк баьккха цхьа дош хазанзар. Цигара цIавоагIача хана ши бIаь тума гаргга ахча а дера.

Керттера дар из ларх Iац аз. Вай халкъо ала а доагIаш оал Советски Эскарахи Флотахи къахьегам безаболийта, къонахчала школа я. Аз доккхал ду унахцIена волаш, дегIаца низбенна воI цIаварах. Хьалха хиннача тайпара воацаш, оамалаш а хувцаеннай цун. Iимерзагiа, сабарегIа ва, цIагIа фу эш хов. Деша эттав Грозненски мехкдаьтта институте.

ВоккхагIчун лерагIа вахав шоллагIвар а. Ший декхар дизза кхоачашдаь из а цIавоагIаргва, аьнна хет сона. ТIема даькъа командоване гара денача письмо тIа йоах из дика бIухо ва.

Школо а балха бахача а Даьхе еза, из лорае Iомабу кагирхой. ХIаьта а из кхоачам болаш дац. Эггара хьалха цу гIулакха оарцагIбовла безараш ба дай нанеи. ТIадувхачоа, дуачоа тIехбаьха лелабаьбац оаха тхоай дезал. Къахьега, эхь-юхь, сабар долаш хила Iомабаьб, Даьхе езаш уж хьалкхебе гIийртад. Массаза а яьхад шоашкара кIезигал гуча ма ялийталаш, шоай заман оамалаш йоахкаш хилалаш, воккхагIчун сий делаш.

Со цецйоалаш цхьа хIама да. БIаьсти е гурахьа кагирхой эскаре гIулакх де болхача хана, цхьабола нах нийслу шоай дезалхо фуннагIа даь а тIехьа ваккха гIерташ. Сога хьаьттача чIоагIа нийса доацаш хIама да из. Ший нийсархоех хIана къоаставу из? Цул дикагIа дацте Даьхе лорае хьалхегIа а из кийчвича, хьехар а даь накъаваьккхача.

Цхьаькха а да са тIеххьара ала безам болаш. Лоалахой, гаргара нах вIашагIа а техе, доккха деце а, цIей де хьож тхо воI эскаре гIулакх де накъавоаккхаш. ВоккхагIчар цунна хьехар ду, цо ший декхар дизза кхоачашдар ловш ловцаш доах, цу дерригено а зIамигача сага бехктокхам айбу, аьнна хет тхона.

М. ЛЬЯНОВА,
цIен-нана.

Iилман-технически прогресс сихъяра

ХАНО ДIАДЕХ

Таханарча цIей сийна тIийица хиннача декхарех лоархIаьй тха коллектив. Продукци маьхала яккхара пхе шера план хIанзле кхоачашъяьй. Мишта аьттув баьннаб тха из толам баккха?

Цу хаттара цхьан дешаца жоп дала хала хургда. Укхаза лоархIаме хилар наьха дисциплина чIоагIъяр, таронех бизза пайда эцар, массадолчун кхоми хьурмати дар, Iилман-технически прогресс сихъяра цахаддаш йоакхо яр.

Масала, укх пятилетка шерашка объединене 78 процент оборудовани кердаьккхай. Цу юкъа 368 организационно-технически мероприяти балха юкъейоаланьй, царех 241 прогрессивни технологи эргаяккхарца ювзаенна, 112 — производствана механизаци яра тIаерзаяь а йолаш. Цо йиш хилийтар 400 саг кхыча балха тIа хьожавеи 3 миллион сом гаргга пайда беи. Продукцега дIадодар цхьа миллион сом кIезиглир.

1980 шераца ер шу нийсдича кулгашца беш бола болх 11 процент кIезигбеннаб объединене. Пятилетка шерашка 15 тайпа керда продукци арахеца вIаштIехьдаьннад.

ТIеххьарча хана керттерча конструктора отдела кулгалца объединене арахеца йолаяьй ЭР-420Р яха электрофотографически аппарат. Цун башхало сенах латт аьлча, из латт хьалхагIа хьаеш хиннача аппарателшозза сихагIа, овсарегIа, хьадаьккха сурт цIенагIа хилийта цун низ кхачарах.

Оаха хIанз дерригa низаш тIадерзадаьд ерригача объединене производство технически эргаяккхара. Цу даькъе цхьаьца хIамаш карагIа а даьннад тхона. Иштта, укх шин шера 4 механизированни поточно-конвейерни лини болх бе йолаялийтай, цхьан участкера ерригa станокаш числовой программни управлени йолаш я, 20 робот болх беш я. Цу дерригне таро кулийтаргья хIанз дукхача наха кулгашца мел бу болх электронно-вычислительни машинашта дIатIабилла.

Iилман-технически наькъа тIа карагIдаьннача дикача гIулакхех дувцача хана ца хьоахадича цалац цу даькъе ца деш дисарех, нийслуча халонех, дувлийтача гIалатех. ХIанз а бизза пайда эцац оаха ерригача таронех, тоъал дукха йоаю балха ха. Къахьегама овсарле лакхъяра цIенхаштта новкъарле ю лакха эффективность йолча оборудованега лерттIа болх ца байтаро. Ехачуна метта дIаоттае лоадам боаца оатхал ца хилар бахьан, сеца латташ дукха ха йоаккх кердача, низ болча станокаша. Цудухьа къаьначарца болх бе безаш хул тхо.

Iилман-технически прогресс сихъяра доккха дакъа юкъедахьа декхарийла ба тха рационализатораши изобретателаши. Масала, укх шера цар еннача предложенеша 22 эзар сом пайда баьб объединенена. Инженерашца а техникашца а цхьана къахьегам аттача баккхара тIадерзадаь кердадараш лехаш ба болхлой М. Шнейдман, С. Литвиненко, А. Вернигора, Л. Кагагаянц, Н. Бычкова, С. Агафонова, М. Волнякова, кхыбараш. Цхьабакъда, тахан цох кхоачамбаь Iе йиш йолаш дац тхо. ХIанз а дукха «готтига моттигаш» я производстве. Болх овлангара денз тоабара, къахьегама овсарле наьха санна лакхъергйола, продукци кхы а дикагIа хулийтаргйолий наькъаш лахара оарцагIбаха беза бIаьш болхлой, новатораш.

В. МАКСИМОВ,
СССР 60 шу дизара цIерагIча «Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединене керттера инженер.

Оахаш 9800 гектар лаьтта, леладеш пхи эзар доахан, изза жа, кхы тайпа хьайбаш да тха совхозе. КIезига яц техника а. Оаха къаьстта доккхал ду кхашка а фермашка а хьаьнала къахьега, опыт йола нах тханцига шортта хиларах. Масала, Октябрьски Революце, Къахьегама Цlеча Байракха, «Знак Почета» орденаш лелаеш вола Кодзоев Бахьаудин. Совхозе цо болх бу ткъаь пхелагIа шу да. ТIеххьарча хана хьажкIаш кхееча звенона кулгалдеш хьавоагIа из. Ха дIа ме йода лакхлу цун говзал, цунга хьежжа дукхагIа чуэц хьажкIаш. Нагахьа санна 1981 шера хIара гектара тIара 46 центнер яьккха хиннайле, шу даьлча 70 центнер, тIеккха — 71 центнер, хIаьта соахка 106,3 центнер чуера цо. Кхы а дукхагIа — 115 центнер чуэц укх шера!

Цунца яхь лелаеш хьавоагIа Ленина, Къахьегама Цlеча Байракха ордений кавалер хьажкIаш лелаер Гелисханов Ювсап. Бахьаудина санна дика хьувкъаю из культура цо а.

Хьайбаш леладерашта юкъе къаьстта белгалбаха боагIа доояркаш Къахьегама Сийлен III степена орден лелаеш йола Дзаурова Маднат, Балхаева Дуги, Долгиева Зайнап, Газикова Мади, дукха кхыбараш. Пятилетка планаш кхаь шера кхоачашъяьй царех хIаране.

Иштта болча къахьегамхой новкъосталца Даьхенна

Съездагара съездага

БОАХАМГА НИЗ БОЛ

соахка 28057 тонн ялат дIаделар оаха, пятилетка план 27330 тонн йолаш. ХIаьта укх шерара дар а лаьрхIача пхе шера доагIачул 12 эзар тонн дукхагIа дIалургдолаш да. Ноябрь бутт болалуш кхоачашйир дулх дIададалара план а. Цул совгIа, шу чакхдалалехьа кхы 150 тонн дIалургдолаш а да.

ДIадаха шу чакхдоалаш вера со укх совхозе балха. Партийни, профсоюзни организацешца цхьана, хьалха хинна гIалаташ дIа а доахаш, боахама экономика айергйола наькъаш лахара къаьстта теркам тIабахийтар. Дувцарах хIама хургдолаш дацар. Дош гIулакхашца чIоагIде дезар. Дукха шура яккхара доакъараш эшаш дар. Юххьанца кхыча колхозашкеи совхозашкеп ухаш уж дехаш лела дийзар. Иштта халла Iангара даьхар хьайбаш.

Укх шера юххьанца денз доакъар Iалашдара къаьстта йоакхо йир. Гиреев Закре кертте а оттавеш, цу гIулакха лаьрххIа бригада вIашагIъеллар. Iалашийр хиланза яргйоацача техникаца, лаьтта къоастадир.

Толаме кхоачашдир цун коллективо шийна тIадилла декхар. Совхоз вIашагIъеллача денз цIаккха а ца хиннача тайпара дукха — хIара хьайбана лаьрхIа 30 центнер гаргга доакъара единица кийчйир, эшар 24 центнер мара йоацача.

Сийлахь-боккхача Октябра цIи лелаеча тха совхоза къахьегамхоша дерригa низаш оарцагIдаьхадар тахан вай дездеча доккхача цIейна кердача толамашца накъабахкара. Масала, соахкарчул 540 килограмм дукхагIа я хIара Iаттагара укх шера йоаккха шура. ХIаьта Балхаева Дугеи Долгиева Зайнапеи 7 ноябрь хьатIакхоачаш 4400 килограмм шура яьккхар хIара Iаттагара. Йиъ эзар килограммага кхоачаш кхы а йиъ дояркас яьккхар.

Хьайбай продукци дIкхараи кийчъяран съезда сийна лелаьча социалистически яхьа цхьоалагIча этапа итогех котало яьккхарг а лаьрхIа, КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота елар дукха ха йоацаш тха совхоза хьайбаш леладераштa.

Дика хьувкъаяьй юртбоахама культураш а. Масала, хьажкIаш хIара гектара тIара 45 центнерага кхоачаш йоал.

Шерра юкъекхувл интенсивний технологи. Цу тайпара укх шера нхо бIаь гектара тIа ка бола ялат дIадийра оаха. Цхьабакъда, тIайоагIача пятилетке ка бола ялат дерригa а интенсивни технологех кхеде лерхI.

Дег тIара къоабалъеш тIайийцар тха совхоза коллектива кердача редакцех йола КПСС Программа. Цо дIа ма дехха тха специалисташа а болхлоша а хадданза лех юртбоахама продукташ яхарга дIададар лохде, хьувкъам алсамбаккха карагIдоалийтаргдола наькъаш.

ДукхагIа йоакхо ю тIеххьарча хана кхом а беш доагора-смазочни материалех пайда эцара, удобренеш массанахьа цхьатарра а ца йохкаш боахама кхай картограммага хьежжа эш-эшача товсара.

М. БЕКОВ,
Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза директор.

ШИЙ ОВЛАНГАРА

Массанена а дика ховш да Сийлахьча Октябро къоагабаь лоамаш мохк юха лоале оттабе гIерташ деникински эскаро тIабенача бирсача тIем тIа гIалгIай къахьегамхоша мел доккха дакъа лаьцад.

Цу ханарча исторе чухь белгаллара моттиг дIалоац Экажкъонгий-Юрто. Бирсача моастагIчун духьала майра лаьттар цу юртара къахьегамхой Советий Iаьдал доакххаш.

Денал а майрал а юста вама яр из. ТIехьенгара тIехьенна а бицлургбоацаш дег чу бийшаб цига шоай са дехка духьаллаьтта Даьхен ма барра бола кьонгаши мехкарийи Толдиев Iусман, Муталиев Мажит, Ганиева Бази, Цароева Докка, Евлоев Музур, Муталиев ГIойсам, Яндиев Алсбик, Добриев Жонхот, цун воI Заире, Экажев Лорс, кхыбараш.

Шийна дагадоагIачох граждански тIема доакъашхочо, вовзаш волча йоазонхочо Озиев ИсмаIалий Салмана цу юртахой денал гойташ дола массехк дош доаладергда вай: «Болалушшехьа бирса болабелар тIом. Юртал магIа яьккхача, Толдиев Iисий Iусман юкъе а волаш нах багIача окопа тIаера, даьккха тур лестош эпсар хьалха а волаш йола моастагIий цхьа отряд. Из эпсар шин юрта сов кура тIавар ца лоалуш, кер бизза чуйоаллача моастагIчуннарча эгIазлонон боарам боацаш дегIаца долча кьонахчалон гIоттаваь окопа чура хьалъара а ийкха, из хьатIа а кхачалехьа, цу эпсара тIахьийдар, яьккха йоккха шалта бе йоалла Iусман. Укхан майралах цецъяьнна эпсара тIехьара отряд укханна топ ца кхоссаш сецар, хIаьта ераш шиъ вIаши тури шалтеи детташ легар...

...Юрта магIа йистте ваьха Муталиев Пэтарашк-Хьажий Мажит ловзарга водаш санна, чокхий-гIовтал, пезгмаьчи тIа а дийха, ший говра нувр а тилла, хехка моастагIашта юкъе чу а ваха, царех массехк саг а вувш, цигга велар. Иштта дегIалъухаш леташ дукха а байра».

Инарала Деникина орриказагIа юртах цIи техар моастагIаша, шоашта мел могар доагадир, бакъда, бизза болча революце патриотий денал эшадудаланзар царга, цар кьонахчал дохадаланзар. Лакхехьа дийцачул совгIа, из хьагойташ дола къаьгга масал да Ерригроссийски Центральни Исполнительни Комитета Президиумо, революцен хьалхешка карагIдаьннача дикача гIулакхий мах а баь, цу юрта енна благодарственни Грамота.

Граждански тIом чакхбаьнначул тIехьагIа шоаш цIеца даьккха Iаьдал чIоагIдеш, машаре вахар дIадоладир юртарча къахьегамхоша. Юха дехкар керда боахамаш. КIатта а хетацар царна шоай йоагаяь юрт, боккхийбора Ленина хьалхленца яьккхача революцен шоаш сий даь, Советий Iаьдала мутIахьа болаш чакхбаьнна.

Мехка коллективизаци йолаелча, из гIулакх дег чура хьаллаьцар юртахоша. ХIара шера лакхйора шоай боахама экономика, йицъяйлийтацар лаьтта бахьан бейнарий сийле.

Дега тоам беш да экажевций таханара ноахал шийдай цIи сийленца хьалкхоабаш хилар. Шоай вахар, къахьегам, лелар цар хьисапагIа хилийта гIерт уж. Шоашта карагIдувлача дикача хIамашца масал гойтцар Советски Эскаре гIулакх деча. Цу тайпарча кагийча наьха цIи дIахезай вай республикал гаьнна араьха.

Дицлургдоацаш дар Кавказа лоамашка ученешка болаш лоамах чувода эпсар ший са кIал а дилла Экажкъонгий-Юртарча зIамигача саго Сапралиев Абукара кIалхарваккхар. Экажевски № 2 йолча школа коа дагIа ший патриотически а интернациональни а декхар кхоачашдеш, са дIаденнача «За отвагу» медали «Цlеча Седкъа» ордени яьккхача цу школа выпускника Аушев Саламхана дегIа памятник. Эскарера «За отвагу» медаль йолаш цIавера Беков Мувса, «Цlеча Седкъа» орден а йолаш — Мерикоев Тимур, дукха а ба юрта цу тайпара кагирхой.

Дика аьннад поэто: «ТIем тIа а къахьегаме а доахаш дола толамаш бахьан луш йола медаль цхьан металлах хьаеш я». Революци йоакхаш гойтача денах юрта деннача совгIата къахьегамах тийнна, дукха а совгIаташ тIакхийттал. Нохч-ГIалгIай АССР 60 шуи нохчийи гIалгIайи шоай лоIамагIа Россена юкъебаха 200 шуи дизара сийна йоаржаь хиннача республикански социалистически яхье тIехлакха хьожамаш дахарах «Экажевский» совхоза елар памятни, Цlе Байракх. Коартол йоаккхачеи из паччахьалкхенга йохкачеи гойтача хьинарах еннай КПСС Нохч-ГIалгIай обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофеи ВЛКСМ обкомеи Сийлен грамота. Довкъар кийчдеча лакха хьожамаш дахарах — КПСС Нохч-ГIалгIай обкомеи НГIАССР Министрий Советеи Сийлен грамота.

Къаьстта кхаь хинна тIайийцар юртахоша цхьайтталагIча пятилетка заданеш кхоачашии тIеххкоачашии яра тIехьа йоаржаьча социалистически яхьа итогех Экажевски юртсовета 1983-ча шера енна РСФСР-ен ВЦСПС-еи карара-кара тела Цlе Байракх.

Вай республикал гаьнна араьха вовзаш вар Социалистически къахьегама Турпал яха цIи лелаяь звеньевой хинна Албогачиев АртагIа. Шийна тIехьа кIезига битабац цо ший йIаьхий опыт дIаIомаяь къахьегамхой а. Царех ва цун шийвоI, хIанз «Экажевский» совхоза комсомольски организаце секретарь вола Албогачиев Хьасан, цо ший низ а хьинар а кходац юрта боахаме толамаш дахара. Иштта я дас юхейитадар. Цо хьийхарех ба цIихеза коартолаш лелаер Къахьегама Цlеча Байракха, «Знак Почета» ордений кавалер Евлоев Хьажбикар, «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни механизатор» Угурчиев Iамархан.

Советий Iаьдало таро еннай вай мехка дахаш долча къамашта шоайла вIаши довза, дог-безам эца, гIоновкъостал де. ХIаьта экажевцаша бизза пайда ийбу цу таронех. «Экажевский» совхозеи СОАССР Пригородни района Ленина цIерагIча колхозеи коллективашта юкъе каст-каста вIашагIкхетараш хул. «Хьалхарча боала», «Хьалхарча цIовна» цIейш цхьана дезду цар, социалистически яхьа итогаш ю.

Денгара-денга хозлуш, тоалуш йоагIа гIалгIай къаьнагIйолчарех цаI — Экажкъонгий-Юрт. 9 эзар гаргга саг вахача цу юрта доазон тIа совхоз, 4 школа, берий беш, 2 библиотека, амбулатори, аптека, бувзама отделени, промкомбинат, хьайра, ПМК, «Сельхозхиме» районни объединени, 9 тика, бытовой гIулакхаш ду комплексни приемни пункт я.

Лакхбеннаб наьха сахкетам, дIаьхегIа хиннад духовни вахар. Укх тIеххьарча шерашка шоай совхозе болх бе сецав школаш чакхъяьха ваьнна 50 гаргга саг, цига къахьегаш ва лакхерен юкъера лаьрххIаи образовани йола ткъаь итт гаргга саг. Карарча пятилетке юрта хьалдаьд шишъе квартира йола нах чубаха 9 цIа, юрта Совета дика здани, 200 моттиг йола аханара кинотеатр, гIашлой ши тIий тиллад, бахача наха гази хийи чудиллад.

Ер цIей белгалдоаккхаш къаьстта дола толамаш даьхад экажевцаша цун сийна эттача вахте, ма дарра долча къахьегама совгIаташца накъаболх вай хьамсарча парте XXVII-ча съезда а.

Хь. АУШЕВА.

ТХА СОВГIАТ

ШийтталагIча пятилетка хьалхарча шера хIара гектара тIара кIа 22 центнер, мукх — 20, хьажкIаш — 25, генараш 14 центнер яккха езаш да тхо. Уж толаме кхоачашъяра удобренеш тайсача, дика кийчдаьча кхашка 500 гектара тIа интенсивни технологех дIадийна кIа а долаш, цхьа эзар гектара тIа ка бола ялат дIадийнад оаха.

ЛерттIа йоакхо яьй хьажкIаши генараши дика хьувкъадара а. Укх деношка элба лаьрхIа лаьтта оахаш доахк тхо.

Лоацца аьлча, тхоай низ дIа ма кхоачча къахьег оаха цаIи ах эзар гектара тIара ялати технически культураши дика хьувкъаяра. Уж балхаш деча хьинаре къахьег са новкъосташа Гулиев Мовле, Кононенко Ивана, Баркинхоев Хьасана.

Иштта накъаенай тха бригада Сийлахь-боккхача Октябра цIейна.

М. МАРТАЗАНОВ,
Малгобекски района «Алханчуртский» совхоза бригадир.

ДОГ ГIОЗДОАХА МУЛАШ

Укх деношка хоза кхаъ кхаьчар редакце: Гудермески района промышленноста къахьегамхоша 5 ноябре кхоачашъяьй цхьайтталагIча пятилетка задани.

Шу чакхдалалехьа планал совгIа кхы тIа а маьхала йоаккхаргья 5 миллион сома маьха продукци.

Уж толамаш доахача къаьстта белгалъяьнна къахьийгар медицински инструменташ еча завода, пищекомбината, консервни завода коллективаша.

Шера шин дийнахьа кхояьча ресурсай чотагIа болх бара яхье баьннабар района предприятей къахьегамхой. ХIаьта тахапарча дийнахьа промышленни предприятей коллективаша шу доладелча гIоне кходаьд 200 тонн условни доагор, 300 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 650 эзар кубически метр газ, 20 тонн листагIа дола аьшк, кхыйола ресурсаш. Цу гIулакхо таро хулийтаргья шу чакхдалалехьа кхаь дийнахьа болх беи 150 эзар сома маьха продукци арахецеи. Иштта кхом бара чотагIа кхы тIа а арахецаргья 100 тонн маькха-булочни изделеш, 90 эзар условни банка консерваш, 50 эзар сома маьха медицински инструменташ, кхыйола продукци.

У. АЗАМАТОВ.

СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химзаводе дика вовзаш ва пхийтталагIча цехера слесарь Мазуренко Владимир Александрович. «Дошо кулгаш» дола мастер оал цох новкъосташа. Атта яьккха сийле яц из.

Укх тIеххьарча ворхI шера ялхлагIча разрядах къахьегаш волча Мазуренкос тоаяь технологически оборудовани даккха хIама доацаш дика болх беш хул.

Цо кулгалду цеха халкъа тIахьожа группана. Цун хьалхаленца халкъа дозорнеша фе бIарг локх балха ханах бизза пайда эцара, къахьегамеи производственни дисциплина лерттIа хилийтара.

Мазуренко хьаьнала къахьегам дуккхаза белгалбаьхаб сийлен грамоташца, ахчан совгIаташца, цун сурт хьалтеха доал завода сийлен Улга тIа.

СУРТА ТIА: В. Мазуренко. С. ХУГАЕВА СУРТ.

Назрановски района «Маяк» яхача совхоза № 3 йолча ферма дояркa я Ганижева Султана Малдан. Цхьа шу дIадахийтац цо хIара Iаттагара шура яккхара план дикка тIеххкоачаш ца еш.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат я Ганижева.

СУРТА ТIА: М. Ганижева. З. БАТЧАЕВА СУРТ.

Пятилетка кхоачашъяьраша дувц:

М. ВЫШЕГУРОВ,
Сунженски района Цlеча Эскара цIерагIча колхоза ферма заведующи.

МЕХКА Кхачан программа кхоачашъеча ма хулла доккхагIа дакъа юкъедахьа гIерташ къахьег тха ферма коллективо. Дикача совгIаташца дезду цо Сийлахь-боккхача Октябра 68 шу дуза цIей. Даьхенна шура йохкара карарча пятилетка план укх шера нийс бутт чакхбоалаш кхоачашъяьй. ЦхьоалагIа октябрь хьатIакхоачаш 7219 тонн шура дIаелар, из я пхе шера планал нийс тонн дукхагIа. Цул совгIа 23 октябре кхоачашйир хIара кхоабача Iаттагара шура яккхара укх шера план а.

Къаьстта дика болх беш хьабоагIа тха сий дола дояркаш Фаргиева Золовбан, Сухорукова Вера, Хашакиева Хьалимат, Мишиева Яха, скотникаш Улесов Иван, Терехин Михаил, кхыбараш. Шоай пятилетка кхаь шерен ах шерен кхоачашъяьй царех хIаране. Нийсъитт бетта лоархIабир укх шерарча заданех а. ХIаьта Фаргиева Золовбанас, Хашакиева Хьалимата таханара ди хьатIакхоачаш хIара кхоабача Iаттагара кхоккха эзар килограмм шура яьккхай.

«КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декада!» яхача девизах яхь а йоаржаь, шу чакхдалалехьа пятилетка планал дукхагIа кхо бIаь тонн шура йохка лаьрхIад тха коллективо. Из совгIат оаха кийчду КПСС XXVII съезда сийна.

Б. АУШЕВ,
Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене цIеноши деча комбината монтажник.

ЦIЕНОШТА лардаш ехкаш да тхо. Тайп-тайпара говзалаш йола нах ба тха бригаде: монтажникаш, арматурщикаш, бетонщикаш, электросварщикаш. Цхьан цIен дезал санна я дуккхача кхамех болча нахах латта тха комплексни бригада.

Коллективе шерра даьржад хьехамчал. ДукхагIча даькъе из иштта хилар бахьан долаш дика кайоалаш болх бу кагирхоша С. Амаева, А. Тихомирова, Л. Абубакарова, кхычар. Кагирхой дикадар фуд аьлча, из да халонех ца кхерар, балхах ца къехкар.

Тха бригада кхотаяра доккха гIо дир йIаьхий опыт йолча къахьегама ветеранаша. Царех ба А. Багдасарян, Къ. Мушулов, Н. Довженко, кхыбараш. Пхийтта, ткъаь шера балхаш даь ва царех хIараврар. Цудухьа оаха, кагирхоша, царгара хьаIомаде дукха да. ДукхагIча даькъе цудухьа цхьайтталагIча пятилетка декхар кхоачашдаьд оаха.

Дукха ха йоацаш хиннача бригадин собране оаха декхар тIаийцад шийтталагIча пятилетка хьалхарча шера ялх бетта план парте XXVII съезд хьаеллача дийнахьа кхоачашъе.

А. МОГУШКОВА,
ГI. Ахриева цIерагIча Назранерча «Электроинструмент» яхача завода токарий-револьверщикий бригадир

ДЕГАШ гIоздаьнна дезду таханара цIей тха комсомольско-кагирхой бригада. Тхоай профессиональни цIей — машинашъечар ди хьатIакхоачаш цхьайтталагIча пятилетка задани кхоачашъяьй оаха.

Тахан шийтталагIча пятилетка шоллагIча квартала чотагIа болх беш да тхо.

Шоай пятилетка кхы а хьалхагIа кхоачашъяь къаьст-къаьста болхлой ба бригаде. Царех я февраль бетта пятилетка чакхъяьккха токарь-револьверщик Евлоева Фадиман, из де вIаштIехьдаьлар Тимурзиева Лидай, Гамботова Райшата, Берсанова Марема. Шу доладелча гIоне планал совгIа 19 эзар сома маьха электросверлилкашта эша редукторош арахийцай оаха, хIаьта 1985 шу йистедалалехьа 32 эзар сома маьха планал совгIа кхы тIа а продукци хьае дош деннад.

«КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декада!» яхача девизах къахьегаш я тха бригада. Оаха лаьрхIад съезд хьаеллаш шийтталагIча пятилетка хьалхарча шера бархI бетта план кхоачашъе.

Стаж — 300 шу

Школерча гIалгIай метта кабинета краеведчески утолоке дукхха бераш гонахьа а долаш йоаллар кьона хьехархо. Цхьан юкъа се лоамашкахьа нийсъелча санна хетаделар сона: тIох етта гIалаш, готтигача наькъа такилгаш, гобаьккха латта моакхаза лоамаш.

ЦIаьхха со уйлаех йоаккхаш гургаз техар, бераш уроке тIехьехаш. Хоза гIирс тIабувхаш, ухкаш цIе галстукаш йола бераш шо-шоай моттигашка дIанийсдала доладелар. МагIалбика № 3 йолча юкъерча школа хьехархо Ахриева Мадинай цун кхоалагIча класса дешархойн бар дIаяхача замага са уйлаш йигараш. «Ахкарна вай мохк бовзийташ я со, — йоахар хьехархочо — лоамашка аха зIамига ма бий ераш, хIаьта хIама довзаш хилча, сага ший мохк бовза а беза».

Шоай мохк бовза дешархой Iомабаь Iац Мадина, цо вахар довза а Iомабу уж. Цо хьехаш болча гIалгIай меттеи литературеи урокашка хинначоа йицлургъяц из кьона кхалсаг. Хьайна ховчул бIаьхегIа хеталу гIалгIай мотт. Цун багара доала дош, шоаш ца зувш, ца ховзаш дисар кхераш, дунен тIа мел дола хIама диицелча санна ладувгIаш дагIаш хул бераш. Мадинай балхах доала беркат да боккхийчарца а кьовсабала йиш йолаш цун дешархошта грамматика а литература а ховш хилар.

Дийтта шера хьехархочун болх беш ше Iоаяь опыт цо камаьрша дIалу ший коллегашта. ГIалгIай метта заседаней секце заведующи я Мадина.

Цунца болх беш йолча цхьан хьехархочуя уроке цхьана нийсделар тхо. Из гIалат массаза яла, цун метта латтар ше йолаш санна са дуъаш ягIар Мадина. Цунна бIарахьежаш дагвухар сона сай хьехархо а тIехьагIа хьехамча а хинна Цокиева Салмана Тазират. Из а яр иштта массадолчох дог лазаш, хIаране бала кхоачаш.

Цу урока дика а во мел дар а Мадина ший дег чу Iайша чакхдаьккхар.

— Кхыча бесса хила сона магац. Сайца болх беш йолча цу хьехархочуя аьттув баьлча дика хет сона, цо леларло ялийтача новкъа хул, — йоах цо.

Мадинай Тазирати ши йиша йолга хайначул гIехьагIа-м со се а кхийтар кхыча бесса хила цунна могаргдоацилгах. Уж шаккхе а вайна дика вовзаш волча гIалгIай къаьнагIа болча хьехархоех а поэтех цхьанне — Озиев ИсмаIалий Салмана ши йоI я.

Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни хьехархо йола Тазират Назрановски района Iаьлий-Юртарча бархIшерарча школа директор я хIанз. ВIалла школе кулгалхо из йоацача хана а, шийна цатоам хиннар е балхах ца кхетар даим цунца дагавоалар. Из мел йовзача сага хов дика специалист хиларал совгIа, шакIа санна дог цIена, йизза йола вай заман саг из йолга. Ткъаь бархI шу да тIакхувш йолча тIехьенна коммунистически кхетам луш из хьайоагIа. Тазират хиннай школа завуч а директор а, бакъда, массаза а цу декхарех мукъайийннай из, со хьехархо я, хIаьта кулгалхочунга шийна ма хетта хьехархо хила ха хилац, яхаш.

Тазирата классера дешархой шо-шоай хана пионераш а комсомольцаш а хул, хIаьта школе эггара дикагIа дешаш йола класс массаза а цун яр хул. Хьехархо къехкац балхах, дешархой а Iомабу иштта хила.

Ше отпускагIа йолча хана а цунна корадоагIа ший классана цхьена де хIама. Берашцара бувзам хаьда цхьа ди дац цун.

Из оамал-м ОзиевгIар берригача дезала а я. Цу цхьан цIагIара араваьннаб итт хьехархо. Шевар иштта а ва. 300 шу. Иштта я цу дезала хьехархой стаж. Эггара воккхагIчун ИсмаIалий Салмана 62 шу я, эггара зIамагIчун — виIий йиIий Заремай — 1 шу. Цу юкъа берригача дезала керттера декхар хиннад эздий оамал, цIена дог дола советски саг хьалкхевелга. Советий Iаьдал лаьннача хьалхарча шерашка денз шийна хьалхашка из декхар оттадир дас. Хьехархо а поэт а волча цо ший кьоначa оазаца хестадора халкъа Iаьдал, поэтически меттала дIахойтар дешар — сердало, ца дешар — боадо йолга. Из иштта хилар бакъдеш я цу хана поэто язъяь «ГIалгIай къамн дешарн», «Сомавала, ахархо», «Ленина ди», «Пионер», «ГIатта, деша гIо» яха стихаш.

Халкъ кердачоа тIахьехаш дола къулба а хинна Салман лаьтталга хьагойташ я гIалгIай меттала эггара хьалха араяьнна «Урдуви Тамарин» яха поэма.

Поэт а хьехархо а волча ИсмаIалий Салмана хьехамаш мел тешавеш да хьагойт, цун берригаш хIана бац аьнна болча кьонгашеи мехкарашеи, цун говзал хьаллаьца хиларо а. Даим царна дола масал хиннад да. Цудухьа хержай цар из професси.

ХIанз уж шевар вокха ва, цхьабарий дезалаш а кхийнаб. Бакъда, берригаш а тхьовра зIамига болча хана санна, гуллу да волча. Уж гаргаувз каралаьца гIулакх цаI хиларо.

Цу дезале хулаш дола вIашагIкхетар, дахар-денар хаьгта баьлча, недсоветага доал. Цун маIан фуд аьнна аз даьча хаттара жоп луш Салмана йоах:

— Кхыча тайпара хила йиш а яц из. Цхьанне балха тIа аьттув ца боалаш, вокхан дика педагогически метод кораяь — массагIа хул уж. ХIаьта вIаши дагадаьлча, болх бе а аттагIа хул.

Бакълув къаьна педагог, ОзиевгIар дезал цхьа ба цхьа педколлектив хилла, хIаьта тайп-тайпара специальностащ йолаш а ба Iабдул-СаIиди цун сесаг Совдати — физикаш, Тазират — филолог, Iабдурахьим — военрук, иштта кхы дIахо а. Педагогически коллективашта кулгалдара а йоккха опыт я дезала. Массехк шу да Султан Гамурзиевски школа директор вола, цу школе болх беш я цун сесаг Фатима а, хIаьта лакхе ма аллара, школа директор я Тазират а.

Х. ГАГИЕВА.

Вай лоалахой болча

Комарий га

Йоккха комарий га ятIа Табасарански района Дюбек яхача юрта юкъе. Дукха дайнад цун низ болча тIкъовронашта, дукха нах баьгIаб цун шийлача Iийне, дукха мерза сом беннаб цо юртарча берашта. ХIара сарахьа малх чу ма биззе а, Зюпсибат, Зубайдат, Хадижат, Фатимат яха къабенна истий боагIа комара кIал техача гIанда тIа багIа.

Иштта ухар уж укхаза мехкарий болча хана а. Белар, иллеш дIахадацар гаьна кIалхара.

Цхьабакъда, цар эггара боча гIйола уйлаш кхоачашхилanзар. БIаь совгIа маIасаг дIавахар юртара тIом хиннача бирсача шерашка. Царна когаметта балха арабаьлар калнах, мехкарий, бераш, къоаной. ТIема дIаьхача диъ шера кхашкара хьувкъам чуэцар, сом хьабаккхар, комсаш хьаьхар царна тIадисар. Пхиъ — ялх норма кхоачашйора хIара денна Кадирбекова Мислиматен Абиева Саадатен. ХIанз а колхозе болх беш я Ленина орден лелаеш йола Мислимат.

Къона болча хана комара кIал Io а хайше свитераш, тхан пазаташ йора кхалнаха. Юрто 125 эзар сома паччахьалкхен заема кулг яздир.

Фронтера ухача каьхаташа юртахой дог ураувттадора. ВЛКСМ Табасарански райкома хьалхара секретарь хиннача Безутаев Минатуллас ший вешийга ИсмаIалага яздора: «Са воша, фронта новкъостала вай цIен пенах довхка кхертIой а ма кходелахь». Из каьхат юрта кхетаче а яь, Iодийшар. ХIаьта шоллагIча дийнахьа бIаь совгIа посылка дIаяхар юртара фронте.

Кховзткъе бархI саг цIавацзар тIем тIара. Царна бегIа аламбекъа латт Дюбеке.

...ХIанз а багIа кхалнах комара кIал. Таханарча ден ираз дувцаш безаме да цар къамаьлаш. ЦаI да царна дагардар — машар!

«Дагестанская правда».

●

Лоамашкара жа ферма

Даргавс йолча оагIорахьа козача бер чу лоамашкара а лоаман йистошкара а Къулбаседа - Кавказа юртбоахама Iилма - тохкама института желаш я. Укхаза Iилманхоша чакхйоах тайп-тайпара опыташ. Iай а аьхки а лоамашка леладе йиш йолча жа фу хьакхолла гIерт уж.

Укх тIеххьарча хана тушински а хIирий а фух дола жа ромни-марш яхача английски фух долча жеца дебийтад цар. Керда хьахиина гибрид доккха дегIи дIаьхатхан долаш я. ХIаьта керттердар: лоамашкара Iан шелал дика лов цо.

Пхи бутт баьннача Iоахараша 1,2 килограмм тха лу. Укх шера хIара 100 жево 90 Iаьхарг баьб. Укхазарча Iаламга хьежача из дика хьокхам ба.

— Жега хьожаш барий опыт, говзал яр тхона толам баккха повкъостал даьраш, — яхаш дувц жа Iуно И. Дзебисова, — соца болх беш бараш бера хана денз жега баьхка нах ба, шоай гIулакх довз царна.

Лоамашка Iа гаргагIертад. Дика кийчо яьй цунна даргавсерча жа Iуша. Шортта да доакъар.

«Социалистическая Осетия».

●

Поэта сийна

С. М. Кирова цIерагIча санаторе «халкъа поэт» яха литературни сайре чакхъяьлар. Из хетаяь яр СССР-ен РСФСР-ен Паччахьалкхен премей лауреата Черсий-Балкхарой халкъа поэта Кулиев Кайсына.

Халкъа поэто, йоазонхой союза правлене председатела Шогенцуков Адама дийцар Кулиев Кайсына литературни кхолламах, балкхарой мотт шербаларах, къаман литература дегIадарах. Боккха теркам тIабахийта ладийгIар гулбеннараша йоазонхочо Теппеев Алима Кайсына вахарах дийцачунга.

Иштта укхаза йийшар Кулиева стихаш. Поэта стихаех даьха иллеш дIаьлар филармоне артисташа. Сайре чакхйоалаш Кайсына вахарах дола документальни фильмаш хьекхар.

«Кабардино-Балкарская правда».

Укх тIеххьарча пхе шера геттара дукха гIишлош, неха чубаха цIенош ду Малгобекски районе «Чечениигушвино» объединенена чуйоагIача СМУ-4 коллективо. ГI. Ахриева цIерагIча совхозе цо хьалдаьд шишша квартира йола 32 цIа, царех 6 цIа шозза вIаштIардаь а долаш, 20 сага лаьрхIа бани, котельни.

Йоккха терко ю районе тIема, къахьегама ветераний вехара хьалаш тоадара. Дукха ха йоацаш г. Малгобеке Л. Толстоя цIерагIча улица тIа хьалгаьча 50 квартира йолча кердача цIагIа 10 ветеранан тIем тIа байнарий шин дезалан квартираш еннай.

ХьатIакхоачаш латтача 12-ча пятилетке кхы а дукхагIа хьалъергья районе соцкультбыта объекташ.

СУРТАШ ТIА: ГI. Ахриева цIерагIча совхозе болхлошта лаьрхIа хьалдаь а хьалдеш а латта цIенош; г. Малгобеке Л. Толстоя цIерагIча улица тIа хьалдаь керда цIенош.

Р. АУШЕВА сурташ.

ЙИЗА ГУЙРА

Поэто ма аллара, «фо да шийла, цIена, хоза, лаьттан юкъах хьаьрчад IаьагIа бесара тIехкар, малх лел шортo хьежаш, хоза тIайоагIа йиза гуйре».

Ши-ший тайпара белгала хул хIара йоагIа гуйре. Иштта ший тайпара белгала а, ший тайпара вайна еза а я хIанз ена укх 1985-гIча шерара гуйре а.

Укх шера дерригача советски халкъо, дунен тIа мелболча прогрессивни наха боккхача лоархIамца дездир, вай паччахьалкхен исторе чу, иштта дукхача а дунен тIарча паччахьалкхений исторе чу а IалаьматE йоккха моттиг дIалоацаш дола фашистски Германи йохаярца. Котало яьккха 40 шу дизара ди.

Къаьстта деза а лоархIаме а хилар из цIей советски наха, хIана аьлча, лаьрхIа а чот яь а варгвоацаш дукха мах шоай дIабала бийзандаь цу Даьхен сийлахь - боккха тIом лаьттача шерашка а, из чанхбаьнна, беха, баьга, хIалакхиина боахам юхадегIаоттабеш дIадахача шерашка а. Цу дувцилга йоацаш халача хана дукхача къамех латтача советски наха къаьгга хьахьенхар вай социалистически Даьхенцара шоай боккха, цIена безам, шоай интернациональни доттагIал, вошал, барт-цхьоагIо, граждански денал, майрал, чIоагIал, беррига а советски нах коммунистически идеалашта дег тIара мутIахьа хилар а, уж цар даим шоай сина кIерам баь дIахьоргхилар а.

Иштта укх шера советски халкъо дездир СССР Конституци хьахинна ди а. Политически а къахьегама а хьинар чIоагтIа айденна духьал баьхкар советски нах цу цIейна, хIана аьлча, из дац моллагIдар мо цIей, из да вай вахара Керттера Закон. БIаьш, эзараш шерашка къахьегама наха дог мел даьха, са мел тийса дика хIамаш шийна чулаьцад цу Законо. Советски къамий бокъонаш, цхьатарра нийсъеш, массанена а болх бе, деша, салаIа йизза паргIато а кортамукъале а луш да из Закон. Цхьаццабарий цкъаза кхетам дIакхачац цу Занона ма доагтIара сий де, из лархIа. Цхьацца во дар хьаллаца, вай вахаре цкъаза нийслуш йолча нигативни оагIонашца, дикадар, хозадар къайладахьа гIерташ хул цхьаццабола нах. Цхьабакъда, цох хIама хургдац, хила йиш а яц. ХIана аьлча, массанена а гуш дар, массане а дег тIара къоабал а деш дIахьошдар къайладохьалургдац. ХьалбоагIа малх, цунгахьа букъ а берзабаь дIаэттавар аьнна, хьал ца боалаш Iергбац.

Массехк шу хьалха со хилар Туркий мехка. Гаьнарча паччахьа хана цига дIабаха баха хайшача нохчащеи гIалгIащеи вIашагIкхетараш хилар са. Уж кIезига бац цига а кхыча Малхбоален мехкашка а. Туркий мехка бахача вайнаьха паспорташ тIа къамах нохчо е гIалгIа, аьнна яздаьдац. Цар тIа яздаьд Кавказера хьаваьнна турке ва, аьнна. Шоай кепайоазув дац цар, газеташ, журналаш, книжкаш дац, радио чу е телевидене гIолла цар меттала хьадеш къамаьл дац, локхаш ашараш яц. Иштта да цигара хьал.

Аз, нохчий а гIалгIай а бераш, кагий нах, берригаш хIана бац аьнна, школашка, лаьрххIа хьайийллача технически заведенешка дешаш а ба, дийша баьнна республике дукха Iилмай кандидаташ, доктораш, иштта художникаш, композитораш, яздархой а ба аьлча, атта тешацар уж сох. Из шун коммунистий пропаганда я, йоахар цхьабараша.

IалаьматE чIоагIа цецбаьнна бар уж техникумашка, институташка, университеташка деша багIача студенташта эшачоа общежите ваха моттиг а лу, мах боацаш деша книжкаш а лоаттаду, стипенди а лу аьнна, аз дийцача. «Ай, алхха шийна, болча пайдана дешаш из хилча, цунна миста тел Iаьдало ахча?! Из фу Iаьдал да?!» — йоахар цар. Царна кхеталацар из гIулакх. Из да а дар царна кхетаде хала. ХIана аьлча, вайна ховш ма хиллара, капиталистически мехкашка шедар ахчанца дувзаденна да. Ахча деце, деша а йиш яц, дарба дайта а йиш яц, вала вижа хьо улле а.

Укх шерара гуйре белгала хилар цхьаькха а йоккхача событеца. Октябрь бетта Москве хилар Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленум. IалаьматE боккхача кIоаргача чулоацамца белгала хилар из дерригача советски халкъа. Пленумо дийцар Советски Союза Коммунистически парте Программа кердача редакце проекта хьакъехьа, КПСС Уставе деча хувцамий хьакъехьа, 1986 — 1990 шерашка а 2000 шерага кхаччалца йолча юкъа а СССР экономически социальни дегIайоалаяра Керттерча лостамий проекта хьакъехьа. Боккха лоархIам болаш, чIоагтIа теркам тIаозаш яр КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева яь доклад. Цо аьлар: «Социально - экономически дегIаухалга сихдарца айхха ювзаенна я идеологически балха даьхъера программин установкаш а. Марксизма-ленинизма идещца кхетам бала беза наха, бакъ дешацен реальни гIулакхацеи бала беза кхетам...».

Вай деноша диза да йоккхача событешца. Иштта я хIанзара зама. Укх деношка газеташ тIа кепатеха арадаьннад Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 68 шу дизара хетадаь дола КПСС ЦК ТIахьехамаш. Массаза санна вай дегаш дузаш ба цу тIахьехамий чулоацам. Цар советски къахьегамхой тIахьех КПСС XXVII съезда кердача толамашца, дерригача халкъа социалистически яхье доккхий хIамаш карагIдувларца накъадахара, цхьайтталагIа пятилетка толаме чакхъяккхара.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце вай мехкарча къамашта деннача беркатах, эггара доккхагIа лархIа доагIа ленински интернациональни доттагIал. Советски Союза халкъий доттагIал — из я бокъонца йола ганз, бохаргбоаца низ, вай коталоний лард. Советски саг, миччахьа из вар аьнна — Эстоне е Чукотке, Узбекистане е Украине, Сахалине е Кавказе — ший цIагIа ва, хIана аьлча, вай мехка мел дахача адамашта цхьа юкъара цIа а хинна дIаэттай СССР. Из да вайна массанена а ленински интернациональни доттагIалах хьадаьнна беркат. Цу тайпара доттагIал, вошал хила йиш яц капиталистически мехкашка, бIаьхийбараша къебараштa къиза Iоткъам лоаттабеча мехкашка. Из хилар бIаьхийбараштa ла а лац, хIана аьлча, къахьегамхоша шоайла барт-цхьоагIо лелаеш хилча, халагIа хургда царна уж шоашта лоалла лоаттабе.

Яздархой группаца Франце вар со массехк шу хьалха. ХIанз а дийценнадац сона тхоашта гидо дийцар. Из ше француженка яр. Париже я «Ситроен» яхаш машинаш хьаю йоккха завод. Дукха болхлой ба цу заводе къахьегаш, французаш хинна ца Iеш, итальянцаш а, мексиканцаш а, туркий а, кхыбараш а. Цар болх беча хана, итальянца юхе турке оттаву, француза юхе мексиканец оттаву, яхаш дийцар гидо. Мексиканец мексиканца юхе е итальянец итальянца юхе оттавац. Из хIанад аьлча, царга болх беча хана, къамаьлаш ца дувцийта, цхьа минут а ха царга зехьа ца йоайта. Къаьстта халача хьала тIа ба кхыча мехкашкара баьхна болхлой. Уж бац цхьаккха а бокъо йолаш. Балхаш хьадайт царга, вIалла а уж кхо ца беш, къа ца хеташ, хIаьта алапи шоай мехкарча болхлошта лучул дукха а кIезигагIа лу. Завода даьша, зIамига а царгара гIалат даьлча, аратовс уж завода коара. Болхло цамогаш хилар, къе хилар, цун цIагIа зIамига бераш хилар — из цар гIулакх долаш хIама дац. Нах шортта болаш ба, коанаIарашка латт уж дийнахьа а бус а, дIабенна болх хьабе кийча а болаш. Тахан бIаргагу ираз а дац цар, кхоанега догдоахилга а яц.

Вай тамаш ю цу тайпара хIамаш хьахезача, хIана аьлча, вай мехка уж вIалла а хила йиш йоацандаь.

Вай доккхал ду вай турпала Даьхенах, вай Коммунистически партех, вай дукхача къамех латтача советски халкъах. Укх Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 68 шу дузача дийнахьа юха а юха а яхар мо безам боагIа деррига дог хьалдузаш кIоаргга чулоацам бола Октябрь даькъала бувца.

— Ши-ший тайпара белгала хул из хIара шера. Иштта ший тайпара белгала а, ший тайпара вайна беза а ба хIанзара Октябрь а. Вай накъадолх КПСС XXVII съезда. Таханара ди, Пленуме ма-аллара, цу съезда кийчо яра бехктокхаме этап я. Шеко яц «Съезда сийленца накъадахара лоаттабеча къовсамера къахьегамхой кхоллама инициативеи хьинари дIахо а дегIадоагIаргхиларах».

ЧАХКИЕВ СаIид,
яздархо.

Эскаре гIулакх деш ба вай мехкахой

МИНУТА МАХ

Чакхйоалаш яр тIема учениш. Шоай декхараш кхоачаш а даь «цIенгахьа» йолаелар гIеххьара истребителаш. Шийна хьалхашкарча локатора экранага хьежаш вагIача зIамагIволча сержанта Хамхоев Мурада хийтар боккха мухь шийна тIера Iобаьлча санна, шикхо самолет Iохоайича салеIа а мегаргда-кх, аьнна хеташ вар из.

ЦIаьхха дIаяйра экран, хIаьта наушникаш чура летчика оаз е сецар. Ток дIакъовларах нийсденна хIама дар из. Вохазар отделене командир. Ше кадай хиларах деррига а хIанз тийша долга дика кхетадора цо. Новкъосташца цхьана тIахьийдар из автономни ток луча генератора. Ши минут ялалехьа юха а хьалсогаелар экран, самолет белгалйоаккхаш бола сердал тувса тIадам гуча а боаккхаш. Цхьаккха хатар ца хулаш чакхъяьлар учениш.

Сайрийна строяна хьалхашка ший декхараш фе, кадай кхоачашдаьча М. Хамхоевна а цун новкъосташта а баркал аьлар командира. ХIаьта уж санна моттигаш хьалхагIа а нийсъелча учениш еча эша Iалашо яь хиларах, тIема-политически кийчон тIехдика хьокхамаш гойтарах воккхагIволча начальника приказагIа цIаваха отпуск а елар Мурада.

— Цуморча метте геттара боккха ба хIара минута мах, — яхаш дувц цо, — хIана аьлча таханара самолеташ геттара масса я, автономни генератора болх дIаболабалийтара нормативагIа луш йола ха лоацъяра низ ца кхобеш къахьег оаха, хIаьта тхона из дика карагIа а доал. ШоллагIа шу да со советски эскаре гIулакх деш вола, шоллагIча класса специалист ва. ЦIавоагIача хана цхьоалагIа класс яккха сай аьттув баргхиларах теш со.

СУРТА ТIА: М. Хамхоев.

Р. АУШЕВА сурт.

КЕРДА-ДАРАШ

✦

АЬЛТИ-ЮРТАРА ШКОЛА

ТIеххьара гургал техар Наьсарен района Аьлти-Юртарча къаьнарча школе. Дешара шоллагIа четверть 320 дешархочоа лаьрхIа хьалъяьча кердача школе дIайолаергья юртарча бераша. Укхаза дешаш хургда 410 бер.

ДукхагIйола классаш цхьан сменах хургья. Делкъал тIехьагIа бIарччача дийнахьа дешаш йола группаши юкхьанцара ши класси мара хургьяц. Цо аьттув лургба шоллагIча сменах кружкови, факультативни болх бе.

ХIара предметах кружок, художественни самодеятельность, КИД, атеистий клуб хургья школе.

БIарччача дийнахьа дешача группашка 150 дешархо ва. Царна а школе деша дагIача кхыдолча берашта а бIайха кхача кийчбеш 80 сага лаьрхIа йола столови я укхаза. Районе дикагIчарех я школера гимнастически актови зал. Дешархой профессиональни сакхетам лакхбара доккха новкъостал деш хургья йоккхагIйолча классай къахьегама кабинет.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски Социалистически революце 68 шу дузача деноша доккха совгIат дир гIишлонхоша Аьлти-Юрта бахача наха.

КЪАХЬЕГАМА ТОЛАМАШ

«Назрановский» яхача совхозе болх беш дукха кагий нахи мехкарийи ба. Пятилетка планаш кхоачашъеча хьинаре къахьегаши социалистически декхараш дизза кхоачащдеши хьабоагIа уж.

Овсаре болх беш ба къона механизатораш Ужахов Муса, Ведзижев Борис, Дзауров Джабраил. Хьувкъам чуэцача тIехдика къахьийгад комбайнераша Ахмадов Назира, Иинарниев Аьхмада, Ахмадов Iалихана, шофера Дзейтов Руслана. «Хьувкъам-85» яхача яхьашка толаме къахьегарах СССР космонавтий моаршалаш тIадола каьхаташ деннад царга.

Совхоза къоначa болхлошта хьалхашка доккхий декхараш латт гурахьа ялаг дIадувчеи доахан Iангара дахара фермаш кийчъечеи. Къонача доярка Дзаурова Циэша хIара Iаттагара 2767 килограмм шура яьккхай. Из толам бахьан долаш ВЛКСМ ЦК сийлен знак еннай цунна. Циэша тIехьа ца юсаш, социалистически декхараш тIехкхоачащдеш хьайсагIа Айдаева Сацита а. ХIара цIейна къахьегама толамашца накъаболхаш оамал я «Назрановский» совхоза болхлой. ХIанзара шоай толамаш цар хетаду Октябра 68 шу дизара.

ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДЕШ

Социалистически декхараш кхоачащдеш къахьегаш ба Малгобекера ремстрой участка болхлой. Планах 370 эзар мара доацача 404 эзар сома балхаш даьд цар укх шера.

Яхье хьалха латт Хидирова Рукъета кулгалдеш йола штукатурий-малярий бригада. Иштта дика болх беш ба плотник Боков Хамберд, асфальтировщик Фугоев Мухьмад, Нальгиев Асхьаб, тракторист Осмиев Аюб, болхло Балоев Хьамзат.

М. КАРТОЕВ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРЩЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

7 НОЯБРЬ

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА ОКТЯБРЬСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕВОЛЮЦЕ 68 ШУ ДИЗАР

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Ашараш локх Московски Паччахьалкхен симфонически оркестра. Дирижер — СССР халкъа артистка В. Дударова.
8.50 — XI-ча Еррнгсоюзни телевизионни фильмай фестивала фильмаш-призераш «Яга», «Огонек», «Хьан вахар вIаштIеххьдаьннад».
9.20 — СССР халкъий иллеши халхарашн.
9.50 — Москва. ЦIе майда. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 68 шу дизара хетаь тIема паради къахьегамхой демонстраци. Из йистельча (12.00) — ЦIейн пионерски концерт.
12.30 — Поэташа — Октябра.
13.00 — «Дунем нагирхойи».
13.35 — «ГIаттар» яхача фильм-концерта премьера.
14.10 — Экрана тIара Гайдара турпалаш. «Тимури цун командеи» яха художественни фильм.
15.35 — «В. И. Ленин. Вахара оагIонаш». «ТкъоалагIча бIаьшере ког боаккхаш» яхача дукха сереш йолча телевизионни фильма премьера. «Сахьат хьатIаэттад» яха хьалхар фильм.
16.40 — Ашараш локх Московски кремла комендатура образцово-хьокхама оркестра.
17.05 — «Кердадараш».
17.10 — Спортивни гимнастиках йола дунен чемпионат. Канадера передача.
18.00 — XII-ча Дерригдунен. «Къовсама илли», «Дружба» спортзале хулача концерташка.
18.45 — Мультипликационни фильмаш премьера: «25-гIа, хьалхара ди», «ДIайха седкъий», «ГIаргIулриг».
19.40 — Шахматех йола дунен чемпионат. Информационни выпуск.
19.45 — ЦIейн концерт.
21.00 — Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 68 шу дизара хетальча тIема парадах къахьегамхой демонстрацех йола репортаж.
22.15 — ЦIейн концерта дIаходадар.
23.30 — «Кердадараш».
23.40 — Шахматех йола дунен чемпионат. Информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.20 — «Уссурийски тайга» Iилма-довзийтара фильм.
8.50 — М. Горький — «Лаьчах дола илли», «Буревестниках дола илли».
9.20 — СССР халкъа халхараши ашараши.
9.50 — Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 68 шу дизара хетаь г. Грознен къахьегамхой демонстраци. Из йистельча — Концерт.
12.30 — Фильм — бераштa. «Макар - ларйоахар». 1-гIа сери.
13.35 — «Дега тIара». Костромски областа юрташкарча къахьегамхошца вIашагIкхетар.
15.36 — «Вятски кружеваш». Телевизионни документальни фильм.
15.50 — «Кино йиц ца лу оагIонаш». Киноконцерт.
16.35 — А. Твардовский. Поэмаш.
17.05 — Ашараш локх Эстонски ССР халкъа артиста П. Саула кулгалдеча Эстонски радион телевиденен эстрадни оркестра.
17.30 — Мультипликационни фильмаш: «Октябрьски марш», «Буденовка», «Оаха сурташ дехи».
17.55 — «Запаса офицер». Художественни фильм.
19.20 — «Iилма берда йист» Телевизионни документальни фильм.
19.30 — «Мехка къонал» яха Еррнгсоюзни художественни выставка.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Волшебни оалхазар». Мультипликационни фильм. 1-гIа дакъа.
20.20 — «Лоамаш, мехкдаьтта, хадхар». Грозненски телевидене студе документальни фильм.
20.35 — Республика цIей дездеш я. Нохч-ГIалгIай АССР-е Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 68 шу дизар дездарах йола репортаж.
21.00 — Сийлахь - йоккхача Октябрьски революце 68 шу дизара хетальча тIема парадах къахьегамхой демонстрацех йола репортаж.
22.15 — «Россе дог». Художественни фильм.

8 НОЯБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Халкъа мукъамаш».
8.50 — «Тройка» яхача бераштa долча телевизионни художественни фильма премьера.
10.00 — Промышленностех юрта боахамех областашка 1985 шера хинна СССР Паччахьалкхен премей лауреаташ.
11.00 — «Сакъердаме нотнаш».
12.00 — «Октябра доазал дехьара хьаьший».
12.15 — «Мордасовас илли оалача хана» яхача фильма-концерта премьера.
12.55 — «Московски Iуйре» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
13.05 — XI-ча Еррнгсоюзни телевизионни фильмай фестивала призераш-фильмаш: «Каникулы Петрова и Васечкина, обыкновенные и невероятные». 1-гIеи 2-гIеи сереш.
15.25 — «Кердадараш».
15.30 — «В. И. Ленин. Вахара оагIонаш». «ТкъоалагIча бIаьшере ког боаккхаш» яхача дукха сереш йолча телевизионни фильма премьера. «СибарегIеи гаьнара нииъ» яха шоллагIа фильм.
16.35 — Спортивни гимнастиках йола дунен чемпионат. Канадера передача.
17.35 — Литература, искусства, архитектура областашка 1985 шера хинна СССР Паччахьалкхен премей лауреаташ.
18.55 — Шахматех йола дунен чемпионат.
19.00 — Мультипликационни фильмаш: «КIаьнках-Кибальчишах бола фаьлг», «Сутара вIаьхий саг», «Бевенджик».
19.20 — «Гранатови гIайренашка». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Марша доагIаьда». Эстрадни выступлени.
23.20 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.20 — Мультипликационни фильмаш: «Iуйранара илли», «Топчумба».
8.50 — ДIалокх И. Гусельникова (фортепиано).
9.00 — «Документальни экран».
10.00 — «Себры» яхача ансамбла выступлени. Минскера передача.
10.30 — «Московски зоопарке». Телевизионни документальни фильмаш.
10.40 — «Фу? Мича? Маца?» Телевизионни викторина.
12.00 — Фильм — бераштa. «Макар — ларйоахар». 2-гIа сери.
13.05 — «Театререн, кинорей, телевидененрен музыка». Передача ер ва РСФСР искусства заслуженни деятель Таривердиев.
15.00 — «Адмиралтейство» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
15.35 — «Спортивни Нохч-ГIалгIайче».
16.05 — «Малха гаргавуга ши километр» Грозненски телевидене студе фильм.
16.15 — Нохч-ГIалгIайчен паччахьалкхен «Вайнах» яхача халхара ансамбла концерт.
16.45 — «Тропининаш». Телевизионни художественни фильм. 1-гIеи 2-гIеи сереш.
19.30 — «Лоамий хил сихагIа» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
19.50 — «Делегатскера музей». Нижегородски лаьттара басараш.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!», «Волшебни оалхазар». Мультипликационни фильм. 2-гIа дакъа.
20.00 — «Аллегро». СССР халкъа артистка Н. Тимофееваc дакъа лоаца фильм-концерт.
21.00 — «Ха».
21.35 — Экрана тIа — кинокомеди. «Хьалхара кулгахйоаллорг».

РАДИО

7 НОЯБРЬ

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА ОКТЯБРЬСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕВОЛЮЦЕ 68 ШУ ДИЗАР

8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя», «Ленинан некъ», «Сердало» яхача республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий, гIалгIай меттала)
8.35 — Иллеш (эрсий меттала).
16.00 — «Сийлахь-боккхача Октябра байракха кIал». Радиокомпозици (эрсий меттала).
16.15 — Дезача ден ашарий программа (нохчий меттала).
17.15 — Йиъ орден лелаеча Нохч-ГIалгIайчен столица цIей дездеш я (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).
18.15 — Дезача ден концерт дIаходахьар (гIалгIай меттала).

УКВ

17.00 — «Октябра сигаленна кIал» яха ашарий-литературни композици.
17.27 — Революционни иллеш.
17.52 — «Революце мурд» яхача М. Мамакаева романа оагIонаш.
18.04 — Халхара ашараш.

8 НОЯБРЬ

6.40 — Вай лоалахоша доаха ловцаш (эрсий меттала).
6.50 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Ленинан некъ» яхача республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий нохчий меттала).
8.36 — «Дезача ден ашарий моаршалаш (эрсий меттала).
11.00 — «Октябрана хьалхарча къахьегама вахте котало яьнкхараш». Корреспонденци (гIалгIай меттала).
11.15 — Ленински доттагIалца да вай низ болаш (гIалгIай меттала).
11.30 — «Хьайбаша Iа дакъхара — йоанхо а терно а о...» (нохчий меттала).
11.45 — «Хьа Села Сата» яха М.-С. Плиева дувцар (гIалгIай меттала).
17.15 — «Октябро сийрда баьккха мохк». Беседа (гIалгIай меттала).
17.30 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Концерт. (нохчий меттала).
18.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала).
18.40 — «Советски хьисапера вахар» (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — Марков. «Общества гIорбаьннача викалех» Радиоспектакль. 2-гIа дакъа.
18.24 — «Вежарашха йолча республикай ашараш.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64, корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора—2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04, промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи ереи, шоаттеи деношка

СФ02415. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4822.